

Часопис је уписан у Регистар медија
Министарства културе и информисања Републике Србије
под бројем NV001011 од 28. априла 2021. године

Суштина поетике – часопис за књижевност

Главни и одговорни уредник
Анђелко Заблаћански

Уредници
Невена Милосављевић
Јелена Трајановски Станковић
Јасна Миленовић
Владимир Александрович Бабошин
Марко Јуришић

Лектор и коректор
Дајана Лазаревић

Техничка подршка
Божица Везмар

Издавач
Удружење поетских стваралаца,
Милана Недељковића 40, Глушци

Контакт
+381649803118
sustinapoetike@hotmail.com

Интернет адреса
www.knjizevnicasopis.com

ISSN 2620–0988

Часопис је покренуо
Анђелко Заблаћански
23. новембра 2013. године

Штампа
Print Lab, Београд

Часопис излази четири пута годишње

Тираж
60

Суштина поетике

Часопис за књижевност

Број 79

Октобар/децембар 2023

Слика на насловној страни
Станислав Жуковски– *Зима*

Уместо речи уредника

СВЕТ И ПОЕЗИЈА

Не знаш ти како је гаврану у мом погледу
Нити он зна шта се ван тишине ове крије
Док бескрван стојим у пропалих снова реду
Без намера јасних у простору илузије.

Не знаш ти шта све немир од црне птице иште
Ни како срце трепери од сила његових
Да у дрхтају сваком мало је позориште
Игра незнања и наде свих прича јалових.

Не знаш баш ништа — осим да утробу ми кидаш
Да у мојим очима злослутна гнезда правиш
У соби самоће на мом рамену да ридаш
И својом суштином да плениш или ме давиш.

И да чујеш само победничких звона јеку
Брујање труба јуришника и речи просте
Док душу ми разројене мисли болно пеку
Да већ сутра неће штети песми да опросте.

Из збирке песама *Сан напукле јаве* (2009)

Анђелко Заблаћански

Слово о *Суштини поетике* – Дајана Лазаревић

КЊИЖЕВНИ ПЕЈЗАЖИ СЛИКАНИ ЧАЈЕМ

За десет година постојања „Суштине поетике“

Отварали су се сваки пут све шири видокрузи, јер су зграде нестајале са својих места и једном су међу рушевинама високо на трећем спрату познали по заосталој слици и полици с књигама собу у којој су некад у гостима пили чај од јабука. Једна славина је мокрила воду са тог спрата, а полица с књигама љуљала се. Књиге са полице, једна по једна, лагано су се отискивале у дубину и лепршајући на ветру као птице крилима, падале у пепео рушевине.

Одломак из романа „Предео сликан чајем“ (1988)

Милорад Павић

Пре десет година, 23. новембра 2013. године, изашао је први број књижевног часописа „Суштина поетике“. Покренуо га је талентовани, скромни песник Анђелко Заблаћански из Глушаца са још скромнијим средствима. Све је било неизвесно у том периоду: да ли ће часопис заживети, да ли ће бити заинтересованих стваралаца, читалаца, али и могућности за излажење штампане и електронске верзије истог. И, сигурно, најважније питање: да ли ће Заблаћански успети да отелотвори кроз овај часопис идеју која је дубоко у њему тињала и чекала тренутак да се отисне у свет.

Та идеја је била везана за душу поезије — за њену суштину. И као таква постала је назив часописа који успешно живи до данашњег дана.

Шта је „суштина“ (срж, есенција) нечега — расправљало се још у Старом свету. Древни старогрчки мислилац Платон ју је називао „оним што сте опажа код оног што је видљиво“, дакле — призор. Његов ученик Аристотел иде корак даље, објашњавајући да се суштина заснива на унутрашњем принципу бића, дакле његова есенцијалност која га дефинише. Сократ суштину (супституцијалност) посматра кроз тражење опште, апсолутне идеје. Тако је суштином сопственог бића називао љубав према мудрости.

Идеја есенције (бити) преживела је и „гурање“ у алхемијске термине током Средњег века. Немачки филозоф Фридрих Хегел сматрао је да је то бит која егзистира, враћајући термин у филозофске токове. Међутим, у савременој филозофској науци, целокупна филозофска традиција од Платона до Хегела назива се есенцијализмом (у којем есенција претходи егзистенцији).

Класични есенцијализам говори о основним истинитим формама и суштинама. Тако се враћамо на поменути срж/есенцију/суштину, о којој размишља и песник Заблаћански. Суштина бића, природе, живота, свега што егзистира на свету — и круна свега тога јесте суштина поезије, као краљице књижевне речи.

Без разумевања суштине поетске речи, нема разумевања суштине душе песника, и уопштено — човека. По томе је идеја Заблаћанског и наслов који даје свом часопису савременски, књижевни и филозофски истовремено.

Ипак, филозофска тумачења на која смо се осврнули у претходним редовима имала су тек споредне утицаје на

песника и уредника Заблаћанског, јер је хришћанско тумачење суштине односило превагу у свему. А да бисмо то схватили, морамо се накратко подсетити „Философије љубави“ Светог Јустина Ћелијског.

Према Св. Јустину, Љубав је суштина Божија, дакле Његова природа. Самим тим је и суштина човековог бића, јер се те две суштине међусобно траже. Пут до Вечне истине може водити само путем стицања Љубави, дакле, уласком у Божију суштину.

Кључни појам стваралаштва Анђелка Заблаћанског јесте љубав — романтична, породична, пријатељска, општељудска, патриотска, верска — свеколика. Она је лек, покретач и смисао живота, суштина бића, искра живота и сједињење са Богом.

То је пренео и у уређивачку политику свог часописа, што се види ретроспективним погледом на чак 79 бројева. Акцентат је увек на поезији и њеној анализи, али исти постулати се могу пронаћи и у прози, критичким текстовима и другим прилозима часописа. У „Суштини поетике“ нема места за мрак и отуђеност од Бога, природе, људи; као ни за мржњу, (само)деструкцију, нити било коју другу врсту проблематичног понашања. Дозвољена је само — љубав — у свим својим облицима, чиста и неискварена, као веза са Богом и вечита инспирација.

Са вером у љубав, одржала се „Суштина поетике“ пуних десет година. Од новембра до новембра, уредник Заблаћански прави кратке осврте на претходну годину, своју уређивачку политику, сарадњу коју је успоставио са ствараоцима. Идеја је оживела и напредовала. Рођена је у једном човеку, а обасјала је стотине других.

„Суштина поетике“ је показала да се чистим срцем и вером може постићи много, и у тешким временима, и са минимумом средстава. Она је пејзаж, како би рекао чувени српски књижевник Милорад Павић, „сликан чајем“ – софистицирана, блага, ненаметљива, али и упечатљива на први поглед и незаборавна.

Уреднику Анђелку Заблаћанском и свим верним ствараоцима и читаоцима желимо срећан 10. рођендан „Суштине поетике“ и наставак добре традиције. На многаја лета!

мр Дајана Лазаревић

ПОЕЗИЈА

Десет песама – Миле Лусица

НОЋНА ТИШИНА

Ноћас биљке имају моје очи
Дрхте изнутра
Под твојим небом

У зглобу тишине магла се мрести
А жута гута белу

Ноћас јесен улази у собу
Замишљена
Тај бакарни циркус боја
После кише

Ноћас од лишћа жута
Ништа
Ништа
Није тише

ОНА

Она дише мојим плућима
Шета по неком давно изгубљеном пролећу
И чека ме
Чека
Тамо где се све већ чекало

Тамо где је срећа упала у небо
И сама чекајући дан најобичније среће

Она цвећу дарује нежност
Шапатом изгубљене девојчице
Што под кожом осећа море
Као да нема ништа са њим
Као да никад није пловила од обале до обале
Као да то море никад није унело неред у њену душу
Као да јој никад не шуми
Ти си све моје
Све моје

Она све више заборавља да дише мојим плућима
Мења се
Све је више плаше кровови
Жедна је
Растављена од наде
На најситнија сазвезђа
Најтише ноте

Она

Још су јој мапе бајке
Само све мање верује у њих

У нас
У љубав

У ПРАЗНИМ РУКАМА

Због тебе ми душа излази из скровишта

Галами

Расплаче сва наша мимоилажења

До стида

До костију

Где год да због тебе одем

Увек ми ту где стигнем недостаје део

Онај мали

Малецки

Неки га још увек зову срце

Због тебе ветрови говоре стихове о љубави

На напуштеним трговима наде

Градова где сам те први и последњи пут срео

Због тебе у мени најгласније су тишине

Ти их чујеш

Али не разумеш

Због тебе

Ни сам не знам колико носим

У празним рукама

Љубав

ТУЖНА ЛУБАВНА ПЕСМА

Између нас и њих море
Лавиринт
Успавана емоција
Коју нема ко да наслика
У футуру

Између нас и њих ветрењаче
Небо које чека кишу
Киша која чека небо
Испод ноктију

Између нас и њих пас
Нацртан оловком
На безбедној удаљености
Од срца
Од очију

Између нас и њих
Тужна љубавна песма

И прсти
Што вековима неустрашиво вриште

Љубав
Само љубав

ДО НЕБА ЉУБИЛА

Дан нас је прогутао
Легао на леђа
И смешка се
Смешка

О љубави није било ни речи

И јесен је легла у нас
Цела
Дрхтава
Још уплашена од наших жеља
Наших раширених руку
У правцу новембра

О љубави није било ни речи

Улица у нама расплакала је хармонике
И ми смо почели плакати

О љубави није било ни речи

Сети се

Само је тишина
Залеђено море у нама
До неба љубила
Љубила

ИЗМИЧЕШ МИ

Измичеш ми дубоко под морем
На моје раме наслоњена

Измичеш ми из залогаја сунца
Са фотографија сложених у кутији од ципела

Измичеш ми у очима пијаног свирача
На париским улицама које си волела као оца и мајку

Измичеш ми у овај дан отрован даљином
У име жеља неостварених

Измичеш ми из бескрајног бескраја
Љубави ове

Измичеш ми од једне руке до друге
Да ме небо цело боли од недодира твог

Измичеш ми за две лепоте света
У облику неједнаком

Измичеш ми
Студа где пада лист и цвета цвет

ПОРЕД ПУТА

Топи се дрвеће

У оку урамљена брда
Цели октобар

По крову горе звезде
У недрима голим рађа се песма
Епитаф за слепа слова
Жутог лишћа

Дамар дивља
Свет је преплашен

Чује се само
Тихо
Тихо

Срце
Лупа

Мирише соба на белу кафу
Таква је јесен

Мртва трка слова и пса
Поред пута

ТРЕБА ЗБУНИТИ ЈЕСЕН

Спавао бих у твојој души
Ноћас

Треба збунити јесен
Расклопити зглоб по зглоб
Пустити свеж отров да капље из ока
Нека капље танко по крову
Нека гужва под кожом улице

Треба
Треба оздравити нашу бол
Блуз тек опалог лишћа

Бити само јесен

Јесен
Коју је благословило море
Дубоко у нама

Треба
Треба збунити јесен
Расклопити зглоб по зглоб

Уснама

СРЕЋА СЕ ДЕШАВА НА ЊЕНИМ ХАЉИНАМА

Шта ако се пробуди нека бескрајна дубина
У мом ушећереном оку
Као размажен пас на њеним хаљинама
На којима још шуште звезде
И котрљају се јагоде зреле

Шта ако кактуси бесно процветају
У венама пуним наранџиног сока
Као небо у свитање
И кожа заувек постане лето
У чијем загрљају спава брод
Само њеног мора

Шта ако је душа рођена
Да буде украс црно-белим фотографијама
На трепавицама да је носиш као пахуљу
И да си цео живот слеп због тога
Што љубав коју си упознао као дете
Није љубав која тебе одраслог зна

И онда се два живота питаш
Да ли је и срећа
Срећа
Или је то био само траг твојих прстију изгубљен негде

На њеним хаљинама
На њеним хаљинама

ЗАР ЋЕШ ОД САД ДА БУДЕШ ТРАВА

Да ли ти недостајем
Када из пупка земље рађа се сунце
А јутро замирише
На ненаписану песму
О љубави
После љубави

У мом срцу још гори уље јуна
Око ми пије облак бели
О зар ћеш од сад да будеш трава
Зелено поље
Што се на кришке дели

Да ли ти недостајем
У капима кише
Кажу да све умире у своје време
Не веруј
Љубави
Љубави остаје много више

У мојој души још је онај акварел
Небо се стиснуло уз тло
О зар ћеш од сад да будеш трава
Трава
Само то

О ПЕСНИКУ

Миле Лисица рођен је 5. августа 1986. године у Кључу. Детињство провео у селу Медна поред Мркоњић Града. У Бању Луку се доселио 1995. године, где и данас живи. Основну школу завршио у Трну, а средњу грађевинску школу у Бањој Луци.

Објавио једанаест књига поезије.

Песме су му превођене на: руски, енглески, италијански, њемачки, шведски, ромски, македонски, словенски, јапански, шпански, француски, норвешки језик.

Пише поезију, хаику поезију и кратке приче.

Почасни члан Клуба умјетничких душа из Мркоњић Града.

Члан Удружења књижевника Републике Српске.

Девет песама – Љубица Жикић

СКАМЕЊЕНИ БЕЛУТАК

Између мене и дома мога
Гранична стража стражари
Сваки повратак је сумњив јер
Мој дом и није више мој

Прегледају ми зенице
Пронађоше сузе заточене

Прегледају ми грло
Пронађоше јаук скамењени

Испод дојки пронађоше
Две беле гугутке

Плетенице ми низ плећи расплели
Не нађоше пољупце скривене

Претресају ми џепове
У њима се празне шаке
У белутак скамениле

Претресају ми душу
Из ње кану песма завичајна

МЕСЕЧЕВ СРП

Пламтим
На лави властитог срца
Растачем се у речима
Изговореним
Језиком палацавим
Шта ми то не да
Док месец небом шара
Да довољна себи будем
Стихом да надмашим
Камен и брдо што добих
Од дародавних господара
И Сунцу на уранак кренем.

ТРАГОВИ

По снежној белини
Остају трагови
Мога тумарања.
Ни сат се нису
Задржали на видикју.
Пахуљаста копрена
Заравнала је све.
Као да од искона
Нико није прошао.
Трагови
Не одолевају
Забораву.

САВ У СТИХУ

Глас о песниковој смрти
Ширио се брзином кошаве
Кроз замагљене булеваре и тргове
Још је жив пролазнике гледао
С новинских страница на киоску
И омота књига у излогу

Тамо над завичајним брдима
Вест се у јаук скаменила.
Црни гавран гаком је јављао
Да је умро песник који је
На овим бременитим ливадама
Слушао разговор ветра и трава
Мрава сматрао као лава
Који је лежећи наузнак
Плаветнило небеско с тугом гледао
Што ће се у његово крило
Уздићи лак и прозрачан
За песмовање немоћан

Над отвореним гробом неко је рекао
Да песник никуд није ни отишао
Јер је песми целог себе поклонио.

ИЗА ЗАВЕСЕ

Тих година били смо заточени
У простору између четири камена
Омеђеног стихом гневног песника

Од боголике Европе напуштени
Ничији невољени нежаљени
Међу собом завађени и разделени

Као чигре сукпљали смо зрње
Које смо грејали под пазухом
Да проклија па да га садимо

Гледали смо биљку како расте
И унапред гутали залогаје

У то злокобно време када смо
Бодљикавом жицом били опасани
Да нам нико у госте не дође

Њихове птице да не прелете па да
Наше птице у јатима одведу
На гране зрелих трешања
С друге стране непробојне завесе

Тих година
Само су песме имале крила

ПЕТЕР ЗНАЧИ СТЕНА

Петеру Хандкеу

Далеко од похвала и признања
Силан као стена када говори
О свету лажних догађаја и извештаја,

На обалу Мораве је стао и рекао:
—Уметност нема ништа с барутом!
Мене нека погоди награда
По имену праведника у чијем се говору
Не грле бестидно придеви и именице,
заменице и глаголи.

Петер хода светом лак као перо
Чврст као стена, *не завија с вуковима и*
Не пева с хоровима.
Више верује уметности него људима.
На одстојаљу од почести
Дружи се с дрвећем у дрвореду и ту у разговору
Настаје прича о заточеној слободи.

ЗАВЕДЕНА

Музика је стара заводница,
Разиграна нежна душопреља.
Подигла је моја бела једра
Пред морнаром са дивљих острва
Са којих се нисам ни вратила

ЧЕЖЊА

Свијам чежњом испружене руке
Око расцветалог белог јасмина.
Лаванду на недра привлачим.
Сваки загрљај празнином јечи
Без твога рамена, без твога шапата.

ОТКРОВЕЊЕ

Шапни ми, путниче, небеских висина
Да ли је божија башта од молитвених речи
Сазидана, сунчаним зрацима обасјана;
Или су наша надања лет вилинског коњица,
Тек крилата заблуда ратника.

О ПЕСНИКИЊИ

Љубица Жикић је рођена у Блатуши, Вргинмост, Република Хрватска. Основну школу завршила је у Вргинмосту, гимназију у Топуском. На Филозофском факултету у Загребу дипломирала је студије на групи Југословенски језици и књижевност и студије Филозофије. Просветно-педагошки рад започела је 1972. године у Гимназији у Пазину. Од 1981. године живи и ради у Крагујевцу. Радила је као професор у Првој крагујевачкој гимназији. Добитник је више републичких награда и признања за просветно-педагошки рад.

Објавила је из подручја ономастике књигу-речник *Цветник женских имена* 1998. године; збирку приповедака за децу *Приче од којих се расте*, 2014. године. Објавила је збирку песама *Љубав светове спаја*, (УПК, 2017); збирку песама *Одаје од маховине*, (Књижевни ЕСНАФ, 2021). Пише и

објављује путописну прозу (више награда и похвала), кратке приче и радове из области лингвистике, књижевности и историје. Добитник је више награда и захвалница на међународним и националним књижевним песничким конкурсима. Добитник је књижевне награде *Пакрачи декрет*, *Почасне меморијалне Крлежине грамате за књижевност, 2023*.

Била је уредник и учесник у писању неколико монографија и часописа.

Добитник је *Бурђевданске награде* града Крагујевца за хуманитарни рад у Колу српских сестара Крагујевца.

Члан је Удружења писаца Крагујевца и Удружења књижевника Србије. Води и уређује књижевну манифестацију *Портрет писца* при Удружењу писаца Крагујевца. Своје радове објављује у савременим часописима за културу и књижевност. Превођена.

Осам песама – Татјана Биорац

ЦРВЕН ОРАЈ

Ту у Срему уклесана кућа малена.
Прављена од љубави и старог набоја.
У дворишту расте дуња, лоза цветала,
и то дрво с плодом црвеног ораја.

На прозору пева млада гугутка,
раширила крила па се тако удвара.
А за столом деда, замишљен и тих,
тек толико да уђе у овај стих.

Врх Черата зимски дани покривају брег.
Нема места на ком није завејао снег.
Санке су наше чезе, небеске летелице
са којима јуримо кроз доње улице.

Мирис сећа на детињство, тако далеко.
Бабино крило као јастук од перја, мекано.
Шпорет пуцка, тутњи као стара бештија.
Све сам чула, ал никад више та арија!

Старо дрво занесено овим временом,
метнуло је испод грана моја сећања,
прву љубав, искрену, тако дечију,
моју тајну сакривену, ту у орају.

Сад њих двоје своје снове вечно сањају.
Загрљени као дете на мом рамену.
Све што од њих мени оста, записано је.
Где да нађем те црвене ораје?

ДЛАН

Нашли смо се, а да се нисмо тражили,
под трептајем замагљеног кута,
у трену кад душа кроз мрак лута.
Били смо путници без кофера и плана,
луталице чистих срца у смирају дана.
И ништа, баш ништа међу нама није било,
сем длана које си спустио на моје крило.

Покислој врби смехом смо свијали гране,
заробљени пљуском који није хтео да стане.
Као пустолови, сем нас, никог није било више,
само то упорно добовање кише.

Тако нечујна пред другим људима,
из мене су вулкани говорили речима.
Пронашла сам очи које ме виде,
чују мој глас и осете моје тишине.
Онда све стане и отворе се покисле гране.
Из замагљеног кута свако својим путем одлута.

Чујем како ветар ломи гране.
Сан ми реже та пуста јава.
Будим се, а још ми се спава

јер тражим твоје очи у звездама.
И ништа међу нама није било
само си спустио длан на моје крило.

ЦАК ЉУБАВИ

Шта све стане у цак љубави?
Прво се у њега ушушка двоје
па се у њему стиснути споје.
Ни дане, ни сате више не броје
јер у том цаку живот кроје.
Кад прођу године, цак омали
јер су у њега још неки стали.
Од те су га гужве развезали,
како су их кројеви стезали.
Онда сви праве још већу врећу
да се по њој слободно крећу.
Свако у своме кутку живи,
свако се својој слободи диви,
све док и тај цак не посиви.
На крају су поново само двоје
и своје дане осмехом боје.
Увек ће у ту велику врећу
и деца додати нову срећу.
Такав живот треба да буде
јер стварамо нове и боље људе.
Кад своју љубав са другима споје
и они ће цак по себи да кроје.

ТИШИНЕ

Волим кад се тихо чује
и кроз ваздух наслућује
по нека птица, рана измаглица,
шуштање олистале гране,
ницање зелене траве,
кишне капи кад по бари туку,
пахуље кад падну на руку,
ветар када лишће сеје.
Волим кад се дете смеје.
Тако залутам у снове
где се то тишином зове,
а стихове сабирам у низу.
Волим кад ми је тишина близу.

ОД ВЕСТИ ДО НЕСВЕСТИ

Информативни програм у најави:
Председник се посветио држави.
Одговарао је на питања сваком.
...Иде реклама за проблеме са стомаком...
Терористи су преузели кривицу за напад.
Избеглице навиру и на исток и на запад.
Незванично има пет мртвих, педесет, сто,...
...Реклама за попуст на млевено месо...
Повећава се пензија за два одсто.
Струје и гаса биће сто посто.
Епидемија ниских цена неизмењена.
Примите противвирусне вакцинице.
...Опет иде реклама за кладионице...

Обољење има дане за обележавање...
Из хитне помоћи, нема нам помоћи.
Проширене болнице, ал нема лекара...
...Реклама за љубимца, вашег топ другара...
Аналитичара увек има да објасне шта се штима.
Са спортских терена лоших вести нема.
Поене смо успешно закуцали свима.
...Реклама за суперупијајуће улошке са крилима.
Данас вруће, кад ће да захлади?
Сутра хладно, кад ће да се крави?
Опет киша, за два дана стаје.
...Али ту је прашак који штеди паре!
(и то нам баш недостаје!)
Ако гледате приватне телевизије
додају се и вести са еуровизије.
А у госте је дошла Лепа Јама,
са пластичним уснама и зубима боје марципана...
...Реклама: спречите хемороиде нашим кремама...
Удружења за другара, елите без председана...
Вести разне, празне, бомбастичне, неприличне...
У студио стижу две даме, али пре тога:
...рекламе, рекламе, рекламе...
Имале ли перут? Боле ли вас леђа?
Затегните боре испод својих веђа.
Уз Те-Ве грицкајте чипс и чоколаде.
Кад добијете гљивице, мажите помаде.
Жути су вам зуби, треба вам полирање.
Мучи ли вас некад то страшно надимање?
Ако сте под стресом, ваше срце трпи,
и за то решења има, само да се купи.
Уз кредит и камату иде живот на наплату!
За остало, посаветујте се са психологом.
Лаку ноћ, спавајте лепо и ником не верујте слепо!

НИСАМ

Никада нисам путовала авионима,
а камоли њима летела по облаконима.
Све замишљам како је то тамо горе
када са висине гледаш планине и море.

Да ли су изнад лепа свитања и зоре
кад их тражиш кроз те мале прозоре?
Кажу да су горе наша драга лица
ушушкана јатом најсјајнијих птица.

Никад нисам била у сјајном Паризу,
ни обишла Рим, Беч, Крф и криву Пизу.
Скокнем до мора и понеких бања,
а у складу мога новчаног стања.

Никада нисам била на Малдивима,
нити ронила са рибама и делфинима.
Када би само један пилот хтео,
он би за мојим жељама полетео.

Нисам јахала на тримој камили
јер то ми се баш нешто и не мили.
Нисам јела батаке од жабе,
а не бих ни да ми је цабе!

Ова песма није да се хвалим
шта све хоћу, а сигурно нећу.
Ја бих само мало да се жалим
шта ми фали за још већу срећу.

ПЕТИ РУКАВ

Теби смешно, мени тужно.
Мени лепо, теби ружно.
Ти би лево, ја ћу десно,
на широко и на тесно.
Ти на песку, ја у мору.
Ја бих вече, ти ћеш зору.
Ја да играм, ти би сео.
Увек црна, а ти бео.
Сва у песми, ти би приче,
неке речи у том сличе.
Ти у јаву, ја у снове
јер ме тамо неко зове.
Кад говориш, ја заћутим
па се онда тајно љутим
како да те лако схватим,
али да се себи вратим.
Питање је како љубав
направи тај Пети рукав
по ком везе разне приче
да на срећу нашу личе?
У њему је баш све тесно,
зато нема лево, десно.
Ту се чврсто руке споје
и ту нема моје, твоје.

БИЋЕ СВЕГА

Обећање? Колико стаје?
Да ли вам нешто недостаје?

Биће гаса, биће струје,
неки глас нам поручује.
Уља, мяса са свих страна
и још неких заврзлама.
Биће млека, толико крава
са све сиром у кацама!

На бициклу да се возиш
док се знојем не оросиш!
Па не мораш баш да једеш
и на струју да се грејеш!
А на море, шта ћеш тамо?
И тако је само слано!

Биће свега, благо свима,
има ватре, има дима!
Биће пара и дангубе
па и она је за људе.
Највише је лудих глава
и ђавола са свих страна!

А ми мали као сиће
гледамо у те слабиће
што животе наше ткају
па ту штедње сервирају!
Све то тако да се чува
док нас зима не одува!

Обећање? Колико стаје?
Да ли вам нешто недостаје?
Биће свега, што се једим
кад тај новац ја уштедим!

О ПЕСНИКИЊИ

Татјана Биорац је рођена 29. маја 1971. године у Новом Саду где се школовала и завршила економски факултет. Удата је и мајка је три ћерке Јоване, Милице и Снежане. До сада није објављивала своје песме. Има завршене две збирке песама и нада се да ће у скорије време успети да оствари своју жељу да их објави.

Песници су посебни уметници који своја осећања, виђења стварности и маштања претварају у дивне стихове, а стихови су музика која лечи душу, каже Татјана.

Седам песама – Драгош Павић

ИГРАРИЈА

Повезаност
Блискост
Удаљеност
три су света
у људскоме бићу.

Повезаност сања о блискости.
удаљеност сатире прегнућа,
дави, гуши
и множи се стално,
разапиње празноречје слика
које човек по свести развлачи
не би ли се блискост изродила
бајковитост везала љубављу.

Нараштаји имају времена
да стварају ова три оснутка
и блискошћу повежу даљине.

Ако време не избрише споне
и даљине поруше мостове,
играрија што се живот зове
мами својом сненом чаролијом,
заварава даљине сурове.

Повезаност блискост изгубила,
угнезди се у дамаре срца
па суморно атове упреже
да одјезде црним кочијама
ка извору за почетак краја.

ЗАГРЛИ МЕ

Живот и мржња
имају исту путању.
Не утишавај врелину својих усана,
Уздаси су оно што носиш у себи.

Само ме гледај и погледом воли
јер сваки твој додир безмерно боли.

Осветли, здроби напаћеност душе
па ме загрли и награди
да пулсираност крвотока да не увене
у нади за трајање.

Ако ти поклоним ветрометине
кроз прозоре незаштићене,
то је део мене и моје је трајање
које хучно пролази кроз време.

Попуни празнине
са звезданог пута
јер нашу љубав не сме да спута.

ОМНИБУС ЖИВОТУ

Који ће месец
донети опраштање,
да ли ће пламеном свеће затреперити
нечујна песма плагијата заваравања,
тада би се мај узохوليو
што ме је на своје сито просијао,
кроз филтере пропустио
и као филантропа означио.

Јуни ће комшијски у јулу
да огласи да имам капу поцепану,
потребна ми је олакшица
због умора ненаданог одласка.

Од зимских понуда
кроз клизаве раскоши,
тоциљајући се крадом
као да бежим, згурен у чемеру,
несладом, жељан песка
у пешчаном сату
који брзо истиче и време односи,
наћи ће ме јаук
оскрнављен опорашћу поразном,
стециштем духовних разломака
у трампи са гримизном лежаљком,
отужном у мирисном поју свештеном,
над укупном постељом грудвастом
у којој нема ритмике ни туге

само све испите живота
прати мисао изнад мене
у глорији опела.

Пламени ждерачи сви месеци
решиће ребус понижења у растакању
нудећи омнибус животу
без љубави, мржње, понижења.

Не свану обећање
да ће надмоћно зауставити стихију сатирања,
опклада богова у плими вихорној
не доноси радост
већ тријумфује вечито
проклета завада,
људски се пород окружује надом
коју злурадост Пандорина
остави грбавцу да га гроб исправља.

ПОСЕТА ДУХОВИМА

Ево ме, загрљају.
Бесплодно чежњиво
Чекао си ме
Да крочим на тло
Што вечност је.

На њима почива
Моја родност
Јер мајка и отац
Одоше бескрајем

А мени светли путоказ
Да се поклоном
Уградим у њихов искон.

Када сам умом укратио
Жезло очево
Онда сам сачекао алавост
Детињасту, тескобу узаврелу

Да шапатом почаст јој одам,
Да ухватим детињство остарело
И из сунчевог извора
Ускликнем њено име-мама.

Молбом бих је
Растужио да хоћу опрост
Јер био сам чедо у колевци,
Нарамак на њеним плећима,
Уздарје којим је потоком

Бистрим сејала и жњела
Да васкрсом и видом
Укорењен процветам.

Наслањам се умом
И сетом на Голготу живота,
Бистрим што је замућено,
Сизифа кунем

Али мојим умом
Дижући к небу

Зовем их у мрачне
Дангубе моје

Да им казујем
Колико сам још
На грумену
Овом.

ОДА ФРУЛИ

Надживе вечност, драга фруло,
од саркофага до римских легија,
од Диминих мускетара преко
светских ратова, од изворности Косова
и његових арија,
свирала си ритмове
нотама записане
и оне вечне народом испеване.

На теби су свиране оде
које благословене руке воде,
твоје су дирке плућа фрулаша
водиле коло жетелаца и копача.
Тонови јасни поруке слали
опорим гласом старачких плућа
дувала у тебе за нова прегнућа,
препуних мехова младих фрулаша,
ритмом и игром веселих снаша,
разиграно срце играло,
пунило амбаре уз позив фруле,

коло се вило и витло витлало
воденица на Морави и Пеку,
жуборила звуком уз сваку реку.

Време је носило лунасто време
да точи сузе низ смарагдне очи
где кристалом јасним трепери иње,
изазива тананост и васкрсење,
предочава раскалашно полетно време.

Мала, сонорна, тонска, осорна
плави и плени, опојно одмара,
флаута преузме ризик пискаво
потом кликом пиколо сиктаво,
а када је фрула у басу соло
на њу се окоми рог ил тромбон,
дует два звука охолом ритмом,
заплени дамаре колоритном свежином
па инструмент српски постане
играчки замах и музички фон.

ПОМАМНА РАСКОШ

Кад се раскрили цветна перуника,
гиздава, плаветна,
уукрасна као омама,
пред њом си умиљат, питом,
разбокорен душом.

Слика је готова без апарата
само је кичица спремна
да је овенча, да утка боје
у сунчев сјај.

Кликтава раскош неба осунча,
ухвати преломе небеског зрака,
а светлост њене бокоре
измами блудом заносне
уз обиље ватреног плама
да није сама
украсна вртна дама.

На домак светлости њене
бршљан је мирисом оплодио
вртне стазе док перуника кашље
од снаге мушког мириса лудог.

Ко ће ловор добити
да победом овенча груди,
ил цветна дама, дуголиста,
или бршљан мирисни
што уплетен у време блиста
и дугорук се хвата око врата
свакој цветној дами
у њеној осами.

МИРИС ОПОЈА

Како објаснити слободу
кроз патњу и праштање
ако се нисмо за њу борили.

Ропство је сужањство патње
јер волети без ропства
слабост је и отров пламене страсти.

И демони су страст
кад се искрено воли
док осмех греје,
стрпљење грли,
тада се кроз машту
осећа мирис опоја.

Када се разлију са сунцем у себи
никада сазнати неће
лекцију гнева
јер мирис пути храбри
и верује да само плесом
кроз мисао хрли.

Кроз време светлост нас опија
само са мирисом лепоте жене.

О ПЕСНИКУ

Драгош Павић рођен је у селу Катрга код Чачка. Завршио је Филолошки факултет, група Српско-хрватски језик и југословенску књижевност.

Издао је пет збирки песама и антологију поезије песника своје општине. Члан је Удружења књижевника Србије.

Живи у Великом Градишту.

Шест песама – Јелена Трајановски Станковић

ПРЕД ОДЛАЗАК

Добује киша, чујеш, мили
По маленом прозору
Скучене, ал' наше собе
У идиличном ритму безнађа,
Оног што нам најзад преостаје

Кад задњи враг измили
Из нас, негде пред зору
И голубови прхну у сеобе
Ка димњацима, шта се рађа
Из трена који унапред недостаје?

Слушаш безгласно своју јеку
И цвилеж уличних паса у себи
Чекајући прве дим-сиве зраке
Да се латиш кофера и браве
И одједриш у заборав тротоаром.

Пешчаник моје душе цури у човеку,
Одлазећем. Погледај! Ту, у теби
И жал разметљиво пружа краке
А прсти хоће „сад“ да забраве
У бићу од рођења, некако, старом.

НАЈДУЖЕ

Најдужи су они сати
Кад човек сам самцијат
Поред неког **пати**.

Најдужи је онај дан
Кад кроз први трептај мислиш
Кад ћеш поново у сан.

Најдужа је она ноћ
Кад тишина другом одмор да
А у теби немир и немоћ.

Најдуже је оно постојање
Ма колико стварно ил кратко да је
Када само желиш да је мање.

Најдужа је она смрт
Кад земљом кô биљка ходиш
А не находиш свој врт.

Ја, ето, имам
најдуже сате,
Најдуже дане,
Најдуже ноћи
И уопште најдуже
Постојање
Кроз најдужу смрт.

БЕГ

Ноћас сам побегла јави
Кроз капију од пољског цвећа
И нисам знала шта ћу тамо наћи,
Али под јорганом оставих страх.
И спознах да се живот другчије слави
И схватих да и туга је срећа,
Мудрост коју можемо таћи...
А онда у плућа улете дах.

И дан загрме својом рутином,
Мисли тражише залудан сиже.
Сатови праве буку, а стоје
И зидови личног простора губе смисао.
Грло опрљено сасутом таштином
Која од бисера сланих ђердан ниже
И дели улоге на моје и твоје...
Неко је већ сигурно све то описао.

Вече ме краде из канци збиље
И поново тражим капију за бег,
Да удахнем небо, окупају ме кише;
Из шкољке да се измигољим своје.
Да се обучем у росно биље
И у кутију спакујем и сунце и снег...
Да сопственој сенци не вратим се више
Кад већ лични рајски вртови постоје.

ЗАНЕМАРЕНИ ДЕТАЉИ

Једна јабука на погужваном столњаку дрема
Помало усахлих сокова од чекања да јој семе у башти
проклија.

Једна стара климава столица никога више нема
Нађе место за асталом кад наврати гост више, па је свачија.

Један прашњави црвени шешир збори при дну ормана
О данима кад је сјајне брошева мењао и у позориште ишао.
Нико га не чује сем једна рипсана спакована дама
Дуго их нико није поменуо, још дуже нико није им пришао.

Два округла метала у прозирној кутији тугом звече
Без еха који добро зашивено сећање може да подере и опара.
Тек понекад дашак ветра које ти у косу донесе вече
Отвори странице никад написаног нити постојећег
споменара.

ДОБРИ ПУТЕВИ ЗЕМАЉСКИ

Добри су путеви земаљски,
Бетонски, поплочани,
Калдрма, макадам...
И други, шта знам.
Добро је ходити близу тла
Корак одмерити
Око усмерити
Изблиза добро виде се зла.
Ал нажалост то видим сад

Кад ме на под срушио јад,
Јад неких узвишених стаза
Којима хтедох ићи
и некуда стићи
Бар близу прићи
преко непрегледног јаза
До тебе љубави сахрањена.
До тебе, изнемогла и рањена.
И признај, дуго се нисам дала
Па сам на добре путеве земаљске
Од сопствене звезде пала.
И сад ту на патосу живота
Некима је одувек била дивота
Али ја? Чему ја да се овде надам
Кад само са неба научих да падам?

НИКАД ВИШЕ

Обуци свој облак и пронађи мене
Да под твојим хуком излијем кише
Над сопственим прахом од жене.
Још једном, сада, и никада више.

Огрни се својим мраком и крени
Низ улице знане, крај старих фасада
На врата овој, сећаш се, некад жени
Последњи пут и, знамо више никада.

Хајде, преруши се у пламичак страсти
И огреј ми руке, а онда нек све изгори.

Ова, некад љубав, мора најзад пасти,
Научи је да се преда и да више се не бори.

Зато, уместо цвета донеси ми таму
По којој сузама може лепо да се пише.
Кад довршим ту песму, остави ме саму
Тиху, кротку, помирену с тим да „никад више“.

О ПЕСНИКИЊИ

Јелена Трајановски Станковић је рођена 17. децембра 1985. године у Београду, где је одрасла и школовала се. Иако је по занимању мастер менаџер људских и социјалних ресурса, литерарно стваралаштво сматра својим истинским позивом.

Писањем поезије и прозе се бави дуги низ година и њени радови су углавном рефлексивни, љубавне и друге тематике. Своја дела објављује у бројним књижевним часописима, фанзинима и зборницима.

Учествовала је на Фестивалу савремене кратке књижевне форме као и на Фестивалу савременог књижевног стваралаштва за децу и младе у организацији ИНАКУ из Скопља, те су њени радови уврштени и у те Антологије у издању поменутог института.

Добитница је неколико књижевних награда и похвала за рад.

Поред литерарног стваралаштва бави се и ликовном уметношћу као и друштвено ангажованим радом.

Удата је и мајка четворо деце. С породицом живи у Београду

Пет песама – Божица Везмар

ПУТ ДО ДУШЕ

У овој ноћи себе тражим
Између празних зидова
Сенка –
Нема ме

Тражим руке од памука
Речи шапуће душа
Чује се
Истина

Можда се талас среће догоди
Можда ехо твог срца испуни празнину

Молитвом
Твоје име дозивам

Поново сенка
Сада
Бледи

Да,
Зора је
А ја се надам
Опет и опет да ћеш бити светлост
Показати пут души до душе

ЛЕПТИР

Бићу лептир
На твој прозору

Немој ме терати
Загледај се —
У крилима је лепота

Пусти да видим
Последњи трептај ока твога

Додирнеш ли крила
Нестаће све од живота

А ти нећеш
Мирисни да си цвет

Одлазим
Лептир сам
Настављам лет

МОЖДА

Често сам
Као изгубљени лист
Кога јесењи ветар носи
Мокрим улицама

Чекам те
Са жељом љубавних боја
А, знам
Гаси се последњи зрак сунца из твог ока

Можда
Киша сакрије
Сву тугу овог јутра
Јер ми смо
Јесења прича

И опет чујем
Као некад
Шапат твој
И знам –
Мој си, мој

МЕСЕЧЕВО ОКО

Месечево око постајеш
Не даш зори да прекине лепоту
Пламен у души да се не угаси

Бојиш се да ће нестати
Кријеш је испод јастука
Дете постајеш

Крадеш је од зрака
Јер
Знаш да може избледети

Грлиш је и схваташ
Она не жели дан
Жели то око
Да је милује погледом
Да јој покажеш где Месец спава
Да
Душом исцрташ пут
Који води до усана

ДАР

У твом оку ноћас су звезде
Уместо сна ту је она
Посматра те
Са жељом да буде вољена

У срцу јој се враћа време
„Ах, лепе успомене“
Гледа га
Коса
Под месецом блиста
Руком му преко чела прође
Под прстима осети жар
Полако страх из срца нестаје
Помисли:
„Он је мој дар“

Сећа се да је његов додир
Био посебан лет
Знао је да воли
Она, само она била је његов свет

Знали су да се никада
Време неће вратити
Уместо сна остају загрљени
У љубави заробљени

О ПЕСНИКИЊИ

Божица Везмар је рођена 7. јануара 1983. године у Косовској Митровици. Основну школу завршила у Зубином Поточу. Гимназију је учила у Косовској Митровици и Зубином Поточу.

Дипломирала је на Учитељском факултету у Лепосавићу. По занимању је професор разредне наставе. Запослена је у ОШ „Јован Цвијић“ у Зубином Поточу.

Удата је и мајка мале Софије.

Пише поезију и прозу. Бави се хуманитарним радом, фотографише природу. Песме су јој објављене у неколико часописа и зборника (Крило, Суштина поетике...), као и на многим порталима и сајтовима за поезију (АСоглас, Неказано, Онлајн поезија, Синхро, Поезија суштине...). Неколико песама јој је преведено на руски и мађарски језик.

Објавила је књиге песама „Стихом кроз време“ (Самиздат, 2021), „Пут до душе“ (Удружење књижевника Србије, 2023).

Живи у Зубином Поточу на Космету.

Четири песме – Синуша Мозетић

САМО ТВОЈЕ

Још увек
тражим
непослушно
слово
речи која ће
римовати
са жељом да
облацима доцртамо
шарене капе,
рекама
барке снова
оних што
се
на њиховим
обалама љубе,
безброј
шарених балона
том
свечаном
јутру
које је
из сасвим
необјашњивих разлога
и заувек
било само
твоје.

ХТЕО САМ

Моје песме
да су
и твоје,
речима потока
и травке

завејаних лугова
и једне,
сасвим обичне,
дечије
сликовнице

хтео сам

да
увек
тајнама
мостова у магли
верујемо

истом лађару
исте
чаробне барке
у сну,
кришом, дарујемо

уплашеној
срни

и сјајним звездама
признамо кад
губимо

праштајући
ветру
и тај
последњи,
отргнути лист

оне што се
заљубљени љубе

свечаном
тишином
вечно да љубимо.

ХРАБРО

Грлимо
сунчано јутро

праштамо
таласима
потопљени град

баш силно
желимо то што
није
не, не дамо

док неки се јунак
годинама,
још
увек и без краја,
са нама

за
нешто наше,
и само твоје
храбро
бије.

ГНЕЗДО

Ја не знам
речник
песника

ни које је
боје
цвет што га
ниси хтела убрати

моје су
невеште речи
уистину
само
покушај
да дођем
до твога срца

стрпљиво,
као што ласта,
сламку по
сламку
прави гнездо
у трему
куће
на крају села.

О ПЕСНИКУ

Синиша Мозетић рођен је 14. фебруара 1955. године, у Шапцу, где је завршио основну школу и гимназију. Дипломирао је на смеру Нумеричка математика са кибернетиком, Природно – математичког факултета у Београду. Радни век провео је у Шабачкој гимназији као професор математике.

Објавио је: Научите судоку (2008), Може ли једно питање, професоре? (2018), У потрази за песмом (2019), И даље у потрази за песмом (2021).

Живи у Шапцу.

Књига живота – Драгица Бека Савић

LIBRUM VITAE

(Књига живота)

Човек је на рођењу *tabula rasa*,
тек отворена књига празна,
коју ће Неко од горе да пише.
У њу ће стати осећања разна,
срећа и бол гумом се не брише.
Страница свака је делић живота,
а прва страна се на рођењу отвори.
Некада се наниже и страна стота,
а некада се књига прерано затвори.

На пелиру белом ће живот
исписати и лепе и ружне дане.
И топла колевка и хладни кивот
и срећа и туга у *Librum Vitae* стане.
И цео живот је омеђен тим странама,
само неко додаје године животу,
а неко додаје живот годинама.

А када се једном *Librum Vitae* заувек затвори,
на крају потоње стране црна тачка ће доћи.
Неко други ће нову књигу да отвори,
неко ће живети, а неко, само кроз живот проћи.
Зато, не прескачи странице из књиге живота,
све их проживи, од прве до последње.
Пусти, нека се наниже и страна стота
и још једно лето Господње.

ПТИЦА РУГАЛИЦА

Човек је као гиздава птица,
што се шареним перјем кити.
Али то лепо, шарено перје
не може на птици вечно бити.
Једном ће шарено перје ружно да постане
и време ће га немилосрдно почупати.
Ни перце неће на крилу да остане,
а време ће са шареним перјем
и срце из груди ишчупати.

Када човек себе за перје веже,
шепури се као паун птица.
А време га по шавовима реже,
јер време је птица ругалица.
Перје само сакрива убого тело,
које се стиди своје наготе.
Али цаба цару и ново одело,
душа је одраз људске доброте.

И цаба злато људима,
што се око врата злати.
По златном срцу у грудима,
добар човек се памти.
Душа је ванвремена и вечно живи,
а време убија тело и ружи лепоту лица.
Доброта душе свако зло надживи,
пред њом заћути и птица ругалица.

ЕЛЕГИЈА

Човек је само покретна мета,
арена живота је стрелиште.
Пролете младост као комета
и паде у хладно пепелиште.

И звезде из ока нечујно су пале
и сунце живота полако зађе.
У дах један све жеље су стале,
душа носи шта је снађе.

Све се теже буди нова зора,
на крају тунела светлост не трепери.
Мртва тишина на дну мора,
болно одјекује у можданој сфери.

А дамари још нижу животну бројаницу,
дуге беле ноћи и самотне сиве дане.
Године још плету мрежу по лицу,
а мраз је давно убио пупољке ране.

И нема... Нема више младости,
угасила се острашћена јутра.
Душа иште још понеко зрно радости,
а тело живо од данас до сутра

ОСТАВИНА

Због неправде крвари рањена душа,
црвене божуре прекрили векови.
Слобода је рабу жеља непресушна,
болесном су слатки и горки лекови.
А за слободу црвена крв се точи,
кад народ под стегама грца и пати.
Проплакаће тирани на слепе очи,
када им се зло као бумеранг врати.

Силници пишу неке нове сторије,
мог напаћеног народа срећу краду.
А кад се окрене точак историје,
они ће се о свом забавити јаду.
Нека мирно почивају наши преци,
слобода је нама од њих оставина.
Оставише у наслеђе својој деци,
како се воли и брани отаџбина.

Слобода је завет народа небеског
и наш аманет да се њоме дичимо.
Ми смо соколићи из јата соколског,
поносни што на своје претке личимо.
И живеће слободарски дух народа мог,
има правде, види све Милостиви Бог

МЕРА ЗА ЉУБАВ

Говорио си да сам твоја мера
за искреност, љубав и доброту,
да сам твоја савест и твоја вера,
звезда водиља у твојем животу.

Говорио си да сам поштена,
једна, једина у хиљаду и сто,
да сам нежна као морска пена,
али ти више не верујеш у то.

Не, нисам више твоја мера,
којом људске врлине вреднујеш.
Неки ђаво од мене те тера,
ти у нашу љубав више не верујеш.

Све је прошло, изгубио си меру,
као гладни курјак у стаду оваца.
И олако си бацио у реку своју веру,
као што се камен у воду баца.

О ПЕСНИКИЊИ

Драгица Бека Савић је рођена 1958. године у Сечњу. По занимању је дипломирани правник, а по вокацији песникиња.

Као аутор је заступљена у више десетина Зборника поезије у Србији и региону. Објавила је три збирке песама. Добитник је више похвала и награда.

Члан је „Савеза књижевника у отаџбини и расејању“ Нови Сад, Међународног удружења књижевника и умјетника „Горски видици“ из Црне Горе и још неколико лолалних удружења.

Живи и ствара у Бачкој Паланци

Црни пастир – Зоран Недељковић

РАЗЈАРЕНИ БИК

Учинио ти се да си избрани,
Ускоро ћеш се наћи у мраку,
Помислићеш да си умро
Али жамор који ћеш чути
Кад се врата отворе
Биће светлост од другог света,
Завртећеш главом, изустићеш,
Не, то не може бити истина,
Рика у последњем даху
И сенка оштрих рогова на песку
Издаће те, бићеш само тело без духа
Избезумљено и острвљено на човека са плаштом,
Опколиће те демони, са копљима на својим коњима,
Публика мртвих људи ће клицати
Кад будеш најзад пао, под црним сунцем
Од лаке руке Лукавог, вештог матадора
Схватићеш, али касно, да си одувек био
Само његов разјарени бик којег је одабрао.

ЦРНИ ПАСТИР

Увио се као бедуин
У своје ћутање,
Од пустињског ветра,

Као да прстима гужвам
Пергамент на коме је насликан
И он сам и пустиња
И небо као леђа леопарда,
Као пећина у којој промичу
Прилике анђела, којима није до спавања,
Са запаљеним свећама у рукама
Загледани у бунар жеља, у ову пустињу
У мене самог!

Тај глас, појео је човека,
Са ликом белог вука
Лови моје подивљале мисли,
Под лобањом окупљене, у јату љиљака
Би да повампире оне које заборавих,
Као да причам бајку о већ виђеном
О себи самом, о Црном пастиру!

Парале су муње тишину
Са грнчарског точка сна,
Два су ока паукове мреже
За сазвежђа добра и зла
Смрт је тек везник!
Биле су заљубљене
Две звезде репатице
Залутале у сутоњу лица
Црног пастира,

Громовима је зашивао свој црни огртач ћутања,
Само ноћу, говорио речима као тешким облацима:
Као да се хиљаду година познајемо, ја и твоја песма,

Стрела времена, затечена као светлост у ноћи,
Завештао си љубав, најдуже руке голубара, откад
Твојим да и нашим не, црним и белим голубом
Писмоношом, уходиш моју душу звездозналче, широку
као непочин поље,
Два ока од погледа ти црног два су мртва мора!
И када кажеш: Поклонићу ти живот ако само једном
Заборавиш себе, нечастиви части!
Пожелео је да постане моја песма!

Наслућујемо ли лепојко
Каква се то љубав води иза наших леђа,
Док он рецитије у мраку
Наше сенке нису сенке, светлуцају
Као жар цигарета, догоревају од љубави,
Од тешких му корака
(препознатљивих као звиждање вука
некој вучици у ноћи)
Преостаје само музика
Да се изађе из ове поеме
Као иза затворених врата,
Недовршено је ово певање,
Зашто престах да слушам твоје речи
Што је доказујем твојом храброшћу а својим животом?
Један другоме крадемо девојке
У овој непроспаваној песми
Као препешаченој ноћи,

У твојој ноћи пријатељу црни
Прикради се песми мојој,
Превари певача у њој:

Из стиха у стих сеоба је,
За моју васељену
Простор у очима је вољене
Мудрије што јој мање савета дајем
За твоју реч песма је време да се дорече,
Од једне си до друге мисли
Као на љуљашци,
Удаљеност од твога света
Пут је до моје песме,
Срце ти угашени вулкан
Између речи дубоки снег,
У снегу трагови, у трагу лава
Од ужарених ти пета, што би да скоче
На другу песму као на други сплав,
Да растера облаке над овом песмом
Мисао је моја, испаљена ракета, осветљава:
Колико се чиним мртав пред овом песмом као дивљом
животињом

Толико бих после ње морао да будем жив,
Чекајући сан који хода, Црног пастира
Због кога и ватра заборавања дисати,
Испричај ми сан са твојих путовања,
Ја сам ја које је побегло од својег ти,
Црни пастиру, сенко, опкорачи својим бесмртним ходом
Ватру око које светлост, ти и ја сачинисмо прстен,
Можда је та ватра из ватре, не престајем да суве,
Ломљиве гранчице сна приносим њеном гладном гнезду
И чекам да ми који њен врели језик не промакне у ноћи,

Огањ дубоких сазвежђа је над ломачом, светлост је тигар,
Причао је док се речи поспане, не преврнуше, ту поред нас,

Крај ватре, Сунце је подизало пете, далека зора била је ту
Женским је очима чекала да јој повратим вид,
На мојим уснама гаравила руж раних заблуда,
Из ватре је ватра, задојена кретањем,
Зар не, Црни пастиру?

КОЧИЈА ЕМИЛИ ДИКИНСОН

Завијали су пси те ноћи,
Звезде су се удаљавале,
Месец их је отерао, ушао ми у собу,
Пробудила ме је шкрипа точкова,
Умукли су керови, пар тамних коња
Злоћудно је фрктао, иза завесе видех
Црни фијакер, упаљени фењер
Изнад седишта невидљивог кочијаша
И нестварно белу шаку жене
На полуотвореним вратима кочије,
Та рука некада је писала најлепше стихове
А сада ми даје знак да изађем из куће, и из себе,
Избијала је пара из ноздрва зачудо мирних вранаца
Кола су се нагнула у страну, спремала се да искорачи
На полумртву сунчеву светлост, помислих,
Највећа песникиња посестрима смрти
Долази да ми да завршетак песме
Који никада није саставила,
Емили, викнух и расаних се,
Ветар је отворио дворишну капију,
Мирис ружа мешао се са месечином,
Зар је могуће, да смо тако близу,
Ми живи и они мртви
Само ако желимо.

СМРТОНОСНА ПЕСМА

Оно што прећутиш истина је,
Лаж се не може прећутати,

Кад реч заборави реч
У ћутању речи,

Када се чаура лажи од речи
Претвори у лептира постаје истина,

Лаж је језик истине
И када је успорен откуцај срца лажи,

Истина је лаж језика
Којим говори та лаж.

Када су први људи били људи
Истина је била лаж,

Лагали су да би истина живела
У њиховим рукама,

Када је последњи човек постао човек
Лаж је живела и после свог живота

У својој истини, коју певам
Речи да не заборавим

И сањам откада не певам,
О да се смрт која хода никада не пробуди,

Сунчани је дан севање
За ноћ која ће пасти,

Бог је само у теби сам,
У мртвачком ковчегу закован,

Колико очекујеш сан
Толико ћеш бити успаван,

Брдовито је небо анђелу твоме
О смрти не мислити је као убити,

Благословен нек је метак
Тај сребрни којим ме дотичеш,

Сан мој живи је песак за тебе будну смрти,
Пумине очи твоје моје су еванђеље,

Логорска сам ватра тобом окружена,
Удаљеност је звезда страх од смрти,

Тајна мудрости је заборавити тајну
Док јој се примичеш против ветра као дивљачи,

Смрти нема неће је ни бити
Ако се собом можеш покрити,

Град је вечерас свећом на ветру обасјан,
Дан убија ноћ у двобоју казаљки на мом часовнику,

Сви су мртви за живота, мени се још живи,
Смрт је сан неиспричан, живот срца реч коју понављам,

Постојим, зато и нисам измишљен,
Нестајаћу док ме се год буду сећали,

Пред зору крштење песме је у цркви
Над моштима свеца сенка зачуђена бди,

Студен, руменило свећа, улазе људи,
Растежу се вилице певача, канонских ткача,

Са лојаница испарава сећање умрлих,
Жена у тами стуба, на коленима,

Дрхтај лептира и звоно
Води натраг у шаренило,

Ко се не боји себе тај се не боји смрти
Као пламен своје ватре, и усних сан

Као вук животињу кад издвоји из стада,
Све једно је када ћу умрети

Ако ти знаш колико ћу живети,
Заспало је сунце за мртве

У хладу зеница када пева се последња песма,
Камен би се презнојио од толиког чекања,

Вук који нађе пријатеља човек је,
Кажеш, човек човеку вук и вучица,

Зар да ти верујем смрти, колико без љубави издржати могу
Толико ми својих залуталих пољубаца посвети,

На крају ове песме почетак је,
Не журите, путеви нас проналазе.

О ПЕСНИКУ

Зоран Недељковић је рођен 19. 02. 1964. год. у Приштини. Од 1999. год. живи у Краљеву. Тренутно је запослен на Филозофском факултету у Косовској Митровици као ванредни професор (доктор социолошких наука; стручна област: социологија културе). Члан је Друштва књижевника Косова и Метохије као и Удружења књижевника Србије. Члан је и Српског социолошког друштва. Своју поезију објављивао је у: Стремљењима, Градини, Повељи, Бдењу,

Буктињи, Сизифу, Монс Ауреус-у, Токовима, Багдали, Стигу, Видовданском гласнику, Новом октобру, Вечерњим новостима, Јединству, Новом свету. Песме су му заступљене у више зборника. Објавио је петнаест збирки поезије и три монографије из области социологије културе. Као победнику конкурса за најбољи рукопис омладински издавач Нови свет из Приштине објавио му је збирку „Мислионица“ (1988.)

- За збирку „Шаптач“ (2015.) Књижевно друштво Косова и Метохије доделило му је награду „Григорије Божовић“.

- Победник је конкурса Удружења књижевника Уметнички хоризонт из Крагујевца за 2021. годину (награда објављивање и штампање књиге *Добар ветар*)

- Добитник је награде „Плакета УКС“ са ликом Симе Матавуља за 2020. годину.

Класичне строфе – Милица Јефтић

ЧАСОВНИЧАР

Тражи се часовничар, али не макар који,
не мора да буде познавалац бројева ни заната,
треба у људском срцу једну жицу да приспоји
да у њему љубав победи и да више нема рата.

Тражи се часовничар који уме да поквари
и пронађе грешку у сваком сату на свету,
јер време је починилац који човека исквари
натера га да одузме живот невином детету.

Тражи се часовничар да сломи казальку сваку
сачува живот детету, свакој девојчици и дечаку,
нека престане да ради чак и онај на руци сат,
можда ће, кад време стане, зауставити и рат.

САМО БОГ СВИРА КРАЈ

Није крај иако нам се тако чини
човек се(бе) чува од нечовека,
(себе самог да нечовек не постане)
биће крај кад се њему потчини,
ал то се никад десити неће,
јер Бог у нама живи довека.

Није крај иако нам се тако чини,
у нама вечно живи Лазарев завет,
каква год зла да нам душманин учини
никада неће победити српски инат,
плаву крв што пила би авет.

Иако нам се тако чини – није крај,
чекају да Србин главу спусти и поклекне,
само Бог одређује крај и позива у рај,
оног ко се свог срца никада не одрекне.

НЕ ПИТАЈ МЕ ЗАШТО ТЕ ВОЛИМ

Пусти те људе што од љубави науку праве,
минус и минус увек дају плус, дај колико ти се даје,
рачуница у љубави због ега им често дође главе,
кад на вагу мере своју љубав, пољупце и загрљаје.

Пусти те људе што на љубав етикете и цене ставе
мере је скупим торбама и хаљинама са ревије модне,
кад се одшије - због скупље и нове стару оставе,
не разумеју драж зашивене и старомодне.

Пусти те људе што се воле због спољашње лепоте,
широког осмеха, лепог лица, боје косе и висине,
због исправног држања, хода - свега сем доброте,
доласком бора, у коси седих власи и наборане коже
престаје љубав због слепила на унутрашње ширине.

Пусти те људе што те воле због доброг посла и пара,
скупоцени поклон често не уме искрено да насмеје,
све се новцем купује, јер за љубав немају сви дара
хладноћа папира у новчанику не уме да угреје.

Пусти те људе што трче љубав на папир да потпишу,
тражећи за будућност партнера и прилике најбоље,
покају се, па би са папира свој потпис да обришу,
од богате сиротиње, богатство праве љубави је боље.

Пусти те људе што за љубав разлога траже,
такви кад воле, грле и љубе чине то млако,
не брине за њих, код нас та правила не важе,
волим те јер те волим, разлог ћу тешко пронаћи,
ал волети тебе таквог какав јеси за мене је лако.

О ПЕСНИКИЊИ

Милица Јефтић је рођена 6. јуна 2001. године у Сремској Митровици. Апсолвент је на Високој педагошкој школи у Сремској Митровици. Њене песме су заступљене у многим зборницима поезије, антологијама и часописима. Њена песма „Заједно“ је заступљена у међународној антологији „My mother tongue in poetry“ са ауторима из многих других држава. Њена песма о мајци преведена је на енглески језик и објављена у антологији поезије у знак сећања на преминулу бенгалску песникињу Kazi Masuda Selah

Живи у Руми.

Три песме – Марија Ковачевић

КУСУР

Напоследку,
На који кусур, прње и дроње,
На које репове успомена,
Обојене отпатке за компост,
Суве лишајеве на стећку,
Спечене крушке дивљаке,
Мировне преговоре са људождерима,
умољчане вунене прслуке...

На шта смо се ми то свели?

Ти да сваки дан
У исто истицито време,
Математички прецизно
И противно сваком своме „НЕЋУ“,
Гледаш на пар минута како у ауту,
Стрпљиво као бандера на суснежици,
Чекам да се на семафору упали зелено светло.

А ја да,
Наново испреслагана,
Превезана
И без машине спакована,
Чим прођем кроз њега —

Заборавим да сам то видела...

КРУШКА ДИВЉАКА

Шта то треба да се деси једној виљамовки,
Од које су ракију пекли,
За рођење наздрављали
И за покој душе на земљу просипали?
Једној бостанки румених образа,
Мирисног семења,
Округлу кô лопта скочица
На слику да је метнеш?
Бутири, цитронки, на лимун жут што подсећа,
Сунашца око себе просипа редом?
Једној јунској лепотици у јуну,
Кад је најтеже бити леп,
Јер велика је конкуренција?!
Једној Александрији, на великог оца да заборави,
Да се упрости, смањи...?
Јерибасми којој сок низ лактове цури,
Да пресуши до дренове коре,
Краљевићу Марко да је цеди?
Ватреној Кармен, што је боје рујне,
Кô ниједна што није,
Зеленим да се поспе, само да посиви?
Караманки што и дуње ранке мирисом туче на прву?
Пегавој красанки што је не мож' препознати
Од ономад, док пегава била није?
Санта Марији са сунчане стране,
Сенке што се плаши? Принцеца!

Шта треба да се деси овим лепотицама,
Да постану крушке дивљаке,
Дрво што шапуће истину,
Скупља уста, шири очи,

Од зла свакога што чува?
Па под јастук што се меће, снове лоше да отера.
У цеп сваки за зле дусе
Да нам децу заобиђу...
Да је зову дивљом, сувом,
Нико баш да не загризе.

Један поглед на тог што је бере,
На ту руку испружену,
треба да се деси.
Један поглед у прамајку крушку да се врати
И сву силу у семе да скупи!!!

У семењу сопственом, сама да се скући...

БЕРБЕРСКА СТОЛИЦА

Ако је Наполеон могао
Пола света да освоји
Гађајући у само једну тачку
Свим људством својим,
И коњима својим,
Бајонетима својим,
Ђуладима веселим,
Хиљадама тона живогa меса
Што јуриша у истом правцу.

Свет је згазио као од шале
Водећи за собом обичне војнике
пешадинце и коњанике...

Како ћу тек ја
Што сам окружена генералима,

Очима, срцима, амигдалама пробраних,
Добрим, широким, паметним људима?
Критичарима и конфронтерима
Који знају да ме гоне
До ивица света, до амбиса мајке Земље
И да за мноме носе моје заставе,
Да разгоне војске војсковођа простих
Гледајући преко копаља који мач је виђен
Да се са мојим укрести.

Са онима који ми дворе крај оба рамена
И говоре да нисам берберска столица,
Да свакоме одговарам.
Па ми подвикну да је часно погинути
И од мача, и од метка,
Од ножа у леђа,
И од отровом мржње намочених стрела,
Од коњских бесних копита,
Од хиљаду невидљивих посекотина папиром...
Али неће дозволити никада
Да погинем од ручке којом ме спуштају
На своју висину.

О ПЕСНИКИЊИ

Марија Ковачевић (1972), завршила
Учитељски факултет у Београду. Живи и
ради у Краљеву као учитељица.

Објавила је три књиге: 2021. Метар и
по (збирка афоризама, цртица, лирских за-
писа), 2022. Суплементи (збирка поезије),
2023. Хаторијев мач (збирка поезије).

Две песме – Наталија Војумировић

ЗАШТО

И све се то враћа на свој почетак
Човек се претвори у пепео, прах
Злочинац се враћа на место злочина
Круг се затвара близу је свршетак

Чему те куће пуне ствари
Нагомиланих без душе и мере
Чему злато кад осмеха нема
Све се то гаси, бледи и стари.

Низ пуста дворишта не трче деца
Љуљашке само ветар помера
И све што је некада било нешто
Сада одзвања као ништа

Земаљски живот тече као река
Дан и ноћ смењују се муњевито
Запад још увек брине како живи
А исток се пита зашто.

НА КРАЈУ ПУТА

Промичу станице коначно је крај
одмотавам филм у празном купеу

од првих дана очију плавих
до града која се зове -Заборав.

Стигла сам сама...кофер пун слика
улица Суза, светиљка на ћошку
завршава се пут заробљеника
време нас брише из љубавног именика.

Нисам ти стигла ни рећи све
предуго чекајући на тебе
изгубила храброст у годинама
ћутећи у предворју времена.

Стиже и последња станица пута
писак воза у кишно предвечерје
сузе брисе рука, дрхтава и мека
У даљини се чује, тиха музика нека.

Овај воз превози оне
који се истине не боје
у овом возу је било
Само нас двоје.

О ПЕСНИКИЊИ

Наталија Војимировић је рођена у Београду 1971 године. Аутор је самосталних збирки песама „Град“ (2016), „Сенке на зиду“ (2017), „Сава мала и друге приче“ (2018), Промисла – кратке приче о родном граду, романа „Тајна зланог

ланчића“ 2020. Зборници „Корак исписан пером“, приређивач проф. Јован Ђорђевић „Папуче од Маховине“ Илинка Г. Вуковић, Алманах „Нова поетика“ – „Невидљива паучина“ – ИК „Алма“.

Поезофија код професора Станивука „Станислава Станивуковић“, „Неказано“ – међународног Удружења Црна Гора, Бар, Рамски сутони, „библиотека Вук Караџић“ Велико Градиште, Плава њива –антологија најлепших песама о Дунаву где је била уредник и издавач. Била је члан Књижевног салона Слободан Марковић –Либеро Маркони 10 година .

Води поетско-драмску радионицу „РЕЧ“ где већ три године организује промоције писаца изложбе слика, као и хуманитарне акције.

Једна песма – Марина Митровић

ПИШЕМ ПЕСМЕ ИЛИ ПЕСМЕ ПИШУ МЕНЕ

Снег не престаје да пада,
баш као што је падао и тада,
баш као што је падао и тада.
Тај са неба прах,
тежак и бео,
доносио је тугу,
уливао је страх,
а био је густ и дебео.

И онда је див међу храстовима пао.
И свет се полако разбежао.
Није му пружао више хлад,
није га заболоо његов пад.
И у мојим су очима многи пали.
За ожиљак никад нису питали.
Заувек ће остати мали,
у доброты и врлинама заостали.
Никада неће дотаћи дивовске висине
до којих је он досегао.
Али ја опраштам сваком ко је побегао.

И опет покушавам песмом гасити рану,
и даље је жива!
Некад пустим сузу преслану
која је само подрива.

Празнина је ту, увек ће је бити.
Научила сам с њом живети.
Попуњавам је сликама
на којима је његов лик.
Само је једна слика вечити крик.

Он ће заувек бити у мојим песмама.
Ја сам његов песник!

О ПЕСНИКИЊИ

Марина Митровић рођена је 1985. у Приштини. Ради у ОШ „Свети Сава“ у Племетини као наставник српског језика и књижевности. Поезију је почела да пише 2021. Објавила је једну збирку поезије „Све је то живот“ (2023). На Филолошки факултет уписала се 2003. године. Дипломирала је 2007. Удата је, има два сина.

Живи у Прилузју.

Мој пут и друге песме – Валентина Милачић

ПЈЕСМЕ И ЉУДИ

Пјесме су као људи,
имају или немају лице.

Неке пјесме долазе
из ведре неба
неке из ђаволске таме.

Неке пјесме су кривотворене.

Неке пјесме су
рашиле ноћ,
неке су сашиле дан.

ОГЊИШТЕ СЕ БРАНИ

Огњиште се брани
тамо гдје је храброст.

Огњиште се брани
тамо гдје је
тужбарица пшеница
исплела бројаницу

за распеће новог доба.

ИЗМЕЋУ ТВОЈЕ И МОЈЕ ПЈЕСМЕ

Између твоје и моје пјесме –

немушти хљеб,
језерско камење,
сиви праменови тишине,
пролапс суше,
мртва трка слова.

Између твоје и моје пјесме,
огризак јабуке,

за покој душе.

НЕ ПОЈАЧАВА СЕ ВЈЕТАР

Успоравају капи из олука
сведисаја мог.
Вјетар застајкује,
одмарају прозори.

Од језичарења
патетике
огледалом се браним.

Не појачава се вјетар.

Не знам одакле, али
престаје таласање

ваздушастог мора,
орибљених струја.

До растанка пјесма ова сеже.

УПОЗНАЛА САМ МАЈАКОВСКОГ

У последњем листу на дрвету,
у ожилку гране,
у капи облака.

У тијесној ноћи
коју смјењује
амбуланта за бол,

упознала сам Мајаковског.

ПОРИЈЕКЛО

Моје поријекло...

Укратко ти, ево,
пишем:

Утабана земља у кужини.

Кужина-планина
у небеском тијелу.

МОЈ ПУТ

Мој пут је усавршио
моје врлине и мане.

„Мед у жуч“,
плиму у осеку
преобратио.

Резервисао стрпљивост
на аутобуској станици,
у правцу
романтичарске вјетрометине,

са вјерујућим погледом
на јутро
између равнице и планине.

О ПЕСНИКИЊИ

Валентина Милачић је рођена 1966. године. Аутор је пет књига поезије и једне стручне књиге из области предшколства. Књиге поезије: „Име тишине“, „Вијенац несанице“, „Близнакиња грома“, „Ками до камена“ и „Ужарена лаванда.“ Наслов стручне књиге је „Компетенције васпитача у играликом процесу сажимања теорије и праксе.“

Добитница је награде „Стражилово.“ Номинована је за награду “Бранко Марчета.“ Њен књижевни и професионални профил сажима Светосавска награда Министарства просвете и културе за изузетне резултате у области предшколског васпитања и образовања деце и допринос квалитетнијем васпитању и образовању у Републици Српској.

Члан је Друштва књижевника „Сунчани брег“ из Београда, Института за дечју књижевност из Београда, Удружења књижевника Републике Српске и Удружења књижевника Србије. Њене песме су објављене у бројним часописима, зборницима, антологијама, на порталима и сл. Песме су преведене на македонски, мађарски и енглески језик.

ЕСЕЈИ, ОСВРТИ, РЕЦЕНЗИЈЕ

Есеј – Иван Е. Пауновић

РАЗОТКРИВАЊЕ ВАМПИРИЗМА МИХАИЛА ЛАЛИЋА У РОМАНУ „ЛЕЛЕЈСКА ГОРА”

Ово је кратак есеј у коме ће аутор текста показати да је постојало раскринкавање вампиризма и у српској књижевности двадесетог века. Скоро да нема тога што се о вампиру као демонском бићу данас не зна, поред мада не бројних озбиљних студија које се баве овом тематиком. Најпознатија је студија Ане Радин „Мотив вампира у миту и књижевности” и неколико емисија на Јутјуб-каналу као што је „40 дана” изведених на српском језику. Познато је да је реч вампир српски успешни интернационализам.

Први пут су приче о вампиру или вампирима јавности постале познате и записане у службеним књигама аустроугарске монархије и датирају из 1724. године када се у аустроугарској јавности прочуо глас о необичном случају повампирења извесног Петра Благојевића који по гласинама „Пије крв” житељима села у околини Београда. Формирана је и специјална комисија која је истраживала овај необични случај. Тада се на западу први пут употребљава српска реч вампир. Вампир на турском језику значи вјештица или на српском по Вуковом речнику вукодлак – митско или стварно биће које после смрти нема мира ни после првих четрдесет дана, већ у њега улазе зли духови и он чини веома незгодне ствари. То су ноћно устајање из свог гроба и узнемиравање мештана којима најчешће ноћу долази и пије крв. Помињу се још и начини убијања

овог бића или вампира као што су на разне начине долазаци до гроба уз коња или црног петла, отварање гроба у којем се наилази на повампирено биће, у српској јавности познато као бледог лица и коже, али напијеног крви, па због тога изгледа надувено и подмукло крваво. Прича о великим очњацима вероватно потиче од очњака вука или змаја, такође митског бића. Покој повампиреном човеку се даје убијањем глоговим коцем у срце или одсецањем главе или паљењем ватром. Наравно да се приче о демонима помињу и раније у египатској култури и Месопотамији, а забележен је случај и молбе Христу у Јеванђељу да смири једног човека у коме је вероватно пребивао демон или зао дух, да га на било који начин умири, јер у последње време само живи на гробљу и по гробовима и не смирује се већ дужи време. Прича о вампирима је у Бечу била права сензација па одмах после упознавања мита о вампиру у јавном мњењу излазе и књиге тј. појављује се у светској и српској књижевности као што су „Вампир” Полидорија (1819) и „Кармила” Ле Фануа (1872) и најпознатија и најпопуларнија Стокерова књига „Дракула” (1897) по којој је и снимљено неколико играних филмова. У српској књижевности су се многи писци опробали са овим митом. Тај Стокеров „Дракула” изазива праву пометњу у свету где је препознат као Влад Цепеш, влашки војвода (1448-1476), који је због своје округлости према непријатељима за Брама Стокера по претходном роману Кармила био најпогоднији за лик вампира, јер је сурово кажњавао Турке набијавши их на колац, или сечењем глава и истих набијених на кочеве. Прво је требало да буде и префињен и племенитог рода, па је због Витешког реда змаја Драк још додато 'ул', па је из тога произашло Дракул. Сами

Турци су били згрожени поступцима Цепеша. Словенска веровања да се душа неће смирити после смрти и паљење лешева или одсецања главе или пробијања глоговим коцем јесу утицала на то да изникне мит о вампирима, али не и пресудно. Познато је да је српска територија одвајкада била ратно попрште, па су се у ратовима дешавале ужасне ствари. Смрт непријатеља није морала значити и његово потпуно уништење. Ово се догађа свуда у целом свету, али су Срби нарочито у манастирима били писмени и добро познавали јеванђеље, па је страх од непријатеља владао ноћу међу мештанима.

Тај западњачки префињени гроф вампир не одговара српском виђењу ове ствари и исто тако нема оправдања ни за своје постојање ни за свој идентитет. Тако је реч 'вампир' ушла у моду и популарне романе тако да данас имамо небројене филмове и серије о вампирима па и „Вампирске академије”, и „Вампирске дневнике”, којима нас бомбардују преко телевизијских екрана. Лалић и Андрић донекле су били много суптилнији и одређенији са овом појавом. Андрић по томе, не да не би тврдио да ништа баш такво не може постојати на овом свету, већ само у помало наглашеној црти нам у збирци приповедака „Немирна година”, а у приповеци „За логоровања”, наглашава да је главни лик, претећи бријачем прво обљубио младу српску девојку, а потом је исекао. А по њему пљуштајући крв шиштавог даха се надвире на њу и Андрић завршава приповетку речима:

„И опет је обли крв, сад на другом рамену, а онда залипта крв млазом. Девојка се сави, паде и испуни кут собе, а мула допаде и помеша се сав са њом.”

Мула је претходно описан без зуба, само са два зуба очњака. Андрићу је познат мит о вампиру, нарочито јер га ни

Милош Црњански није избегао изобличивши једну од својих јунакиња „Друге књиге сеоба” у вампирицу. Вампир пренесено, метафорички може бити и лихвар, зеленаш код Ива Ћипика „Пауци”, или Андрићеве „Госпођице” или пандан у светској књижевности код Ф. М. Достојевског „Злочин и казна”, богаташ и то оправдава мотив. Раскољников се не могавши суздржати у мисаоно-психолошкој драми сам издаје, а завршава у Сибиру са Соњом Мармеладовом читајући патетички Свето писмо. Достојевски је највероватније увео ову епизоду због додворавања Руској православној цркви која је у то време имала велики утицај и да би на тај начин продао своје романе. У Србији у време првих гласина о вампирима Српска православна црква је имала пресудни утицај на образовање становништва. Мотив вампира би могао служити за оправдање самог убиства. А као мит отварања гробова можда пљачка, јер је познато да поједини са мртвацем похрањују и друге вредне предмете. Глоглов колац је некакво ружино дрво, трн без мириса, шиба за кажњавање непослушних, нарочито деце, а бели и црни лук средство против болести у српском народу у несташници лекова. Испуштање крви је, такође, лек против болести, а то да неко шета од једне до друге госпође ноћу изванредан вид швалеризма – настао од француске речи 'шевалије' (вitez).

Стока је умела да пооболева у народу нарочито код сељака. Могли су се наћи мртви примерци свуда и у свако време. Проницљиви сељаци су могли намирисати странца или неког скитницу. А за време ратова је то већ био обичај одузимања стоке и живине од сељака, који су се на разне начине довијали да им сва стока не буде препуштена ни добровољно војсци због сопствене прехране, не само због

родољубља и осећања за отаџбину. Да уђе у шталу и нападне стоку могао је и бесни вук или пас, лисица и слично. И Лалићев роман „Лелејска гора” је обичан социјално-ангажовани роман у мноштву других. Раније је био саставни део лектире. Приказује залуталог партизана заузетог унутрашњим мукама, који се сам бори против непријатеља и против сопственог деструктивизма и демонизма насталих у часовима осаме и изгубљености. Роман „Лелејска гора” је подељен у пет делова и то: „Бјеше тама”, „Сам”, „С ђаволом”, „Ђаво лично” и „Прође лето”. У њему се одвијају догађаји на почетку Другог светског рата. Тада су се изукрштали и сукобили бројни појединачни и политички интереси на малом подручју Црна Горе. У њему се описују егоизам и грабежљивост, страх и издајство, кукавичлук и дезертерство многих појединаца који настоје не само преживети рат, него и што боље искористити невоље за своју властиту корист. О овоме у романтизму нема ни помена. Изговор би наравно био опште-настала ситуација како у маленој Црној Гори, тако и на великом Светском плану. Због потребе за самоодржањем кидају се чак и везе и обавезе некада чврстих племенских и крвних сродстава и људи све мање верују један другоме. У Црној Гори због чврстих крвних сродстава и племенских веза живаљ се селио махом у Србију и због бољег потомства, па су им преци у аманет остављали изреку да се „Црногорци селе због крви”. Крвна освета је позната, али се налази само код Срба. При проучавању канибализма можемо наћи део преведене крвне освете. Овде не тврдим да је код Срба било крвне освете и канибализма, али је вампирizam својеврстан канибализам и не служи на част, јер се вампир храни жртвином крвљу, исушује је. У данашњем свету се вампирима називају углавном болесне особе којима је потребна крв за

трансфузију и имају чак и посебан знак попут оболелих од сиде. У ову групу спадају и друге тешко оболеле особе. За трансфузију крви се махом и пре Карла Ландштајнера знало, али не са потпуном сигурношћу, док он није одвојио четири крвне групе и подгрупе. Из ових навода се уочавају квинтесенције настанка вампиризма тј. вампира као речи. Помиње се код вука као вукодлак, и у Светом писму, мада у Новом завету које је настало касније чак и од Христа. Будући правоверан православан, српски народ није евхаристију тј. претварање хлеба и вина током Богослужења у Христово тело и крв називао вампиризмом. То је Христ својим првим ученицима Апостолима и својим верницима оставио као сећање на њега и да се на тај начин сећају, славе га и буду једно са њим. Роман је заокружен главним ликом Ладом Тајовицем из Међе, поштењачином и добрим човеком. Са још двојицом другова остаје одсечен од своје јединице, што и јесте реално догађање ствари и лутавши у круг напакон остаје потпуно сам усред непријатељских јединица на нишану Италијана и четника и њихових јатака, извргнут искушењима и опасностима. Он је без хране и одеће, скровишта, и без везе са људима. Писац приказује заставу комунистичког морала, али и самог човека и његове издржљивости, борбе за одржањем, осветом, верношћу принципима и идејним и моралним. Писац га приказује као вука самотњака који еволуира и који писац психолошки истражује до сржи. Да, он је вук који се током ноћи пуног месеца усправио и хода на две ноге, док му највише подигнута њушка крвари, људских руку из којих како писац каже: нема „прокљетог хљеба без мотике”. Када непријатељи поубијају најистакнутије комунисте, команданте и комесара и Ладо Тајовић помало губи поверење у снагу

комунистичких принципа. Опаска аутора је да је један високи хрватски званичник изјавио „да партизани нису имали ниједну значајну победу током Другог светског рата”, али то није тема овог текста. Позната је и Ладова констатација „Комунисти смо кад смо заједно, а сам човек не може ни да буде комуниста”. Из тог закључка да једино у друштву појединац може наћи смисао и хуманистичко оправдање своје егзистенције завршава се роман, тако што у последњем поглављу, пре тога служећи се бројним неморалним чиновима, Ладо и пронађени саборац Јакша лутају у магли и у кругу, као у првом поглављу. У роману је непрестана борба између добра и зла, светла и таме, анђела и ђавола, ђавола како се потписује Ладо својим псеудонимом за претећа писма која потписује комесар Ђаво непријатељу.

Значи пошто сам човек не може бити комуниста ни сам вампир не може бити комуниста. Вампири метафорички могу бити комунисти, јер постоји једна кратка епизода у роману „Пијан од крви”. У овој епизоди Ладо наилази на усамљеног вола на пропланку. Пре тога су кружиле приче да во може бити чувени одметнути во од једне четничке јединице, или било какав одметнути во у суровом вртлогу непредвидивих ратних дешавања. У мањку хране, а нарочито соли, Ладо се одлучује да га упуца и закоље зарад хране и одеће. И он је свестан ризика да то може бити замка. У овом поглављу разбија мит о томе да вампир у тешким кризним предратним и ратним временима пију крв и нападају животиње. Вампиризам комунизма као баук владао је педесет година на просторима Србије.

Одломци из романа „Лелејска гора” Михаила Лалића

„Пијан од крви”

„...Сад је свеједно. Бар за њега је сасвим свеједно је сам ли ја или други. То се временом не може поправити. Ни бог ни ђаво ни свемоћни свет кад би запео нагомилим знањима ни лековима, не би могао да поправи то што сам ја за тренутак разорио. Пожурих да му скратим муке и да ућуткам дучу што јауче умјесто да се весели побједи. Крв ме запрсну по бради, па по очима, па у трави заклокота. Испустих нож да ухватим прегршт крви – ушмркнух је једним захватом као Беле Тробрк кад коље туђе или своје. Крв је топла и љепљива, али није непријатна као што сам то замишљао – нечим подсећа на густу сок диње која се на сунцу угријала. Захвати више, завапи из мене, штета је да се просипа! Нађох лименку, захватих њоме и напих се. Као да сам се напио вина или неког црног млијека, одједном ми надође снага и протресе ме чудна журба да ножем парам жиле и везе и отварам скривене изворе, да кидам, бодем и растржем...

...Главу сам му откинуо и одстранио да ме не гледа. Згулио сам му потрбушје и скратио ноге до кољена. Лијевом руком поткупљам кожу; десном, палцем и песницом гулим даље. Стигао сам већ до кичме, а то је оно најбоље за обућу – треба лагано и по могућству без ножа, штета би било да се рани. Руке су ми масне и надебљале као да сам на њих навучао тамне хируршке рукавице – споро клизе и нож ми се затупио. Одоздо ме вријеђа трава по рањавим кољенима. Уморан сам, прошла је грозница, полако се тријезним, и питам шта ја то радим?”

О АУТОРУ ЕСЕЈА

Иван Р. Пауновић је рођен 1.окробра.1978. године у Чачку од оца Радоша Пауновића, дипл. економисте (сина Миодрага и Кринке, од Пауна Мијатовића од старина), и мајке Анице Пауновић, дипл. економисте (кћерке Јездимира Попадића и Ксеније Вујошевић, од рода Васојевића од старина). Има брата Владана Пауновића, економисту. Завршио је гимназију у Чачку и Филолошки факултет у Београду 1997-2007. Професор је српског језика и књижевности, књижевни критичар. Живи у Чачку.

Приказ – Невена Милосављевић

БЕСКРАЈНА МОЋ ПОЕЗИЈЕ

Разговори о уметности су неисцрпни извори тема, то су источници који сведоче о постојању људске цивилизације. Нас је окупила писана реч, поетска реч, на речи почива читаво човечанство, Реч је оно што нас повезује, оно што остаје за нама. Јер, и на почетку беше Реч, па онда и Човек. Поезија је ризница најлепших речи нанизаних у стихове, њена бескрајна моћ дотиче сваког ко се препознаје у њој, њена првобитна одежда је лек у свим сегментима човековог живота, песма нас дочекује на овом свету, и песма нас с њега и испраћа. Ускликнувши у славу песме песник Јован Јовановић Змај каже: „Песма нас је одржала, њојзи хвала”. О лековитости поезије много тога би се могло рећи, јер њене благодати нас не напуштају ни у ове дане великих искушења, која су савремено друштво притисла и пољуљала му сва уверења. Искра, луча у овој кошници недаћа управо је поезија песникиње Тијане Утвић Крајине, која сведочи поменутој моћ поезије о лечењу душе и подсећа нас на милосрђе, емпатију, али и на самопоштовање, што све чини одлике једне здраве особе. Ментална хигијена је много важнија од оне козметике коју користимо да бисмо себе споља показали у најбољем обличју, али оно што смо ми изнутра је она суштина која исијава, она аура која је наша лична карта. Збирка поезије „Ти можеш све” ауторке Тијане Утвић Крајине самим својим насловом све-

дочи мисао оца Тадеја: „Какве су ти мисли такав ти је живот”. А владати својим мислима је озбиљан подухват, раван алхемији, и ту науку изуче само они које је живот водио преко трња до звезда, они који су научили да цене сваки тренутак бивствовања, налазећи лепоту свуда око себе, јер је носе у себи. У само три речи „Ти можеш све” садржана је суштина постојања, она потврда наше пословице „Човек се учи док је жив”, јер док год дишемо имамо прилику да напредујемо, да радимо на себи, најпре на себи, јер морамо прво завоleti и прихватити себе, потом поправљати своје недостатке и испунити празнину у себи, да би тако пуни љубави и разумевања били мелем и за друге људе.

Ауторка своју збирку започиње „Писмом читаоцу”, обраћајући се добродошлицом у множини, одшкринувши врата свог света и својих стихова, свих превирања у њима, одакле почиње путовање у сопство сваког ко отвори свој ум и своје срце, без оцењивања, већ само ослушкујући откуцаје, уз то и наглашавајући да књига није случајно у нашим рукама, да нам је заправо потребна. И заиста, ништа у овом животу није случајно, случајности не постоје, све је негде у свемиру записано, а опет не и коначно, јер од нас самих зависи хоће ли се неке странице нашег живота другачије писати. Чарли Чаплин је рекао да „Дан у којем се нисмо насмејали је изгубљен дан”, а прва песма у овој збирци управо је насловљена једним лаганим, примамљивим насловом „Осмех набаци” који као и читава песма плене својом једноставношћу и практичношћу, па се естетски доживљај уметности диже на нови ниво, ниво универзалности: оног најтежег, а то је да вас

разуме и дете и старац. Лепота је једноставна, а до једноставности треба нарасти.

Ту си да неком улепшаш дан,
Да подржиш нечији најдражи сан

У само ова два стиха садржан је највиши облик љубави - агапе, она трпеза љубави у којој се дели радост и туга, у којој су сви први међу једнакима. Агапе је и остварен сан који се Тијани десио на јави, да своју збирку поезије представи у свом крају, драгим људима, желећи да им покаже колико је живот леп и да сваки трн који их убоде, сваки камен који их спотакне и свако невреме које их задеси је пролазно, само треба издржати и из најтежих ситуација извући најбоље и изаћи мудрији и јачи. А то најбоље увек је у људима, у нама и у другима. Обраћајући се свим женама, песникиња као да стоји пред огледалом и говори:

*Сплети својим сном
најлепше одело,
које може свако обући,
ако те дотакне.
Нека буде твоје и других,
Ту су укројени твоја доброта, храброст и љубав..
Ти џепови: твоја бол, туга и страх
Тај дијамант на врху твојих рубова
Је твоја душа у захвалности.
То си ти од првог дана,
Савршена у свом постојању.
Не, ниси могла боље.
Па Бог те такву створио.*

И одиста, прихватити себе, таквим какви јесмо, прихватамо читав свемир лепоте, јер задовољни собом бићемо задовољни читавим свемиром и растеретићемо овај свет за једно незадовољство. „И ти си битна” упозорава песникиња, јер ако спасеш себе спасићеш барем још троје око себе, и опет, ускратићеш свет за једно незадовољство мање. „Не мораш ти ништа, а можеш све”, конци су у твојим рукама, исхеклај најдивнији гоблен, не сутрашњице, већ садашњице. Сутра већ може бити касно.

*Љубав је све што нам остаје
Кад свега другог доста је.*

Ови стихови се не читају, већ се упијају, неко је једном за себе рекао да пише у терапеутске сврхе, а заправо, то су лековите сврхе, јер терапија ако не залечи, само ће намучити оног ко јој се предао. А Тијанина поезија заиста лечи, мотивише и даје наду. Нико се није родио савршен и научен, сваки пад може постати лет, из сваког блата може се изаћи чистији него пре уласка у исто, у свакој тами постоји трачак светлости, ако жмуримо нећемо га видети. Отворимо очи, ум и срце и рецимо: „Хвала грешкама!”. Ауторка је храбро рекла:

*Да нисам грешила не бих ни знала
Којим грешкама да кажем хвала.*

Да, замислите да сутра својим грешкама кажете - Хвала!? Ако добро промислите, многим својим грешкама ћете рећи хвала, јер сте из њих научили ко сте и ко су они

за које сте мислили да не можете без њих. Реците им хвала и опростите... Себи! Јер једино је важно ко сте ви после свега.

Читајући сваку песму и сваки стих ове збирке ризница мудрих савета у јасним и концизним речима се проналази. Шкриња мудрости отвара се у зависности од наших капацитета, колико смо спремни да се суочимо са собом и да прихватимо да је ипак свет леп. Да су нам мајке радост и да је срећан онај ко има прилику да је грли свакодневно, а то не чини. Шта га спречава? Да су нам деца део најлепшег сна и да је сва мудрост живота тамо где је лепота. Зашто смо онда слепи за њу? Није лако одговорити себи на то, бити потпуно искрен и огољен пред собом, загрлити себе и указати захвалност проблему. Јасноћа је у самоћи, у њој је повратак себи једино могућ. А песникиња се враћа себи, својој мајци и домовини. Није заборавила своје Косово ни у песми ни у мислима, Космет је ДНК сваког Србина где год да је, он не да на своју отаџбину:

*Не дам ником земљу своју,
Не дам ником мајку моју.*

Сваки човек има две мајке, једна га је родила, а друга повила. То су мајка и отаџбина. Како песникиња каже:

*Неким речима је потребно зрење,
А некима да пуне дубоко корење.*

Запамти „Научи те туга” да је нови почетак сваки твој корак, а ти храбро корачај и „загрли себе”, посади да нас љубав и искрено живи, не заборави да ти можеш све, ако се само усудиш и пожелиш. Некада треба и опсовати, ласцивно плуцнути на лажне моралисте и неискрене традиционалисте, слажем се са Тијаном да је то често пола здравља. А за то сигурно да треба животног искуства, знања и храбрости. А Тијана Утвић Крајина поезијом пушта корак без краја, јер храбрима је само небо граница.

И на крају, када вас неко пита „шта да радим”, реците му: „Ти можеш све”.

О АУТОРКИ ПРИКАЗА

Невена Милосављевић, рођена је 13. априла 1990. године у Новом Пазару. Похађала је ОШ „Стана Бачанин” у Лешку, а средњу техничку школу „Михаило Петровић Алас” у Косовској Митровици. Дипломирала је на Катедри за српску књижевност и језик на Филозофском факултету у Косовској Митровици, потом завршила и мастер студије српске књижевности.

Од 2017. Године сарадник је у издавачкој кући „АСо-глас”, те је присутна на преко осамдесет књига као рецензент, лектор и уредник. Нашла се више пута и у улози жирија на књижевним конкурсима, радила је као наставник српског језика у основним и у средњим школама, аутор је и водитељ емисије „Пергамент” на ТВ Данкос плус. Лектор је на сајту „Злочини над Србима” и координатор за Косово и Метохију хуманитарне организације „Српска нит”, члан је књижевног друштва „Митрикс” из Косовске Митровице и члан УНС–а.

Поезија, есеји и критички прикази објављени су јој у многим часописима, а њена поезија може се пронаћи и на порталима и сајтовима за културу и књижевност, интерпретације њених песама и наступи на Јутјубу, као и на друштвеним мрежама. Члан је уредништва часописа „Суштина поетике”, а на порталу „Ризница” има свој књижевни кутак за објаву духовне поезије. Њен песнички првенац „Источник” проглашен је Књигом године у издавачкој кући „АСоглас”.

Добитник је тридесет међународних награда за поезију и носилац је Ордена кнеза Николе Васојевића и неколико признања за допринос култури и очувању традиције, српског језика и писма.

Живи у Звечану на Космету и мајка је троје деце.

Посвета – Дајана Лазаревић

НОВА СРПСКА РЕЧ – ЧАРОТА

За 71. рођендан проф. др Ивана Чароте (16. 9. 2023)

Толико пажње поклањамо људима које никада не би требало да поменемо, пуни су мас-медији њихове срамоте и незнања, а тако мало говоримо о нашим часним и поштеним савременицима, а – **истинским великанима**. Ти великани су скромни и ненаметљиви људи, живе тихо међу нама и немају потребу за експонирањем – деле судбину са својим народом и раде оно што најбоље знају. То су људи који живе вечно, кроз своја неизбрисива дела, задужујући будуће генерације, које ће читати о њима и истраживати колективно наслеђе. Један такав великан је и главни актер текста пред нама – **проф. др Иван Алексејевич Чарота** из Минска, који већ **5 деценија** неуморно „брани“ и промовише српску реч у својој отаџбини Белорусији.

Професор Иван Чарота је рођен 16. септембра 1952. године у селу Лишчки, Кобринског рејона, Брестке области, у Совјетској Белорусији. Кандидатску дисертацију

одбранио је у Лењинграду 1986. године, а докторску – у Минску 1998. године. Своја научна интересовања усмерио је првенствено на **књижевности и културе словенских народа**. Водећи је југославииста Белорусије, високоауторитетни специјалиста у области компаративне књижевности и културологије; **аутор, приређивач и преводилац 145 књига и брошура и 640 научних радова**. Иностранци је члан САНУ-а.

Члан је Удружења књижевника СССР-а (односно, **Удружења књижевника Белорусије**), као и **Русије и Србије**. Више од двадесет и пет година, налази се на челу бироа за уметничко превођење и књижевне везе Удружења књижевника Белорусије, а бави се превођењем са српског, хрватског, словеначког, македонског, пољског и других језика на белоруски и руски језик, као и са белоруског и руског на српски језик. Професор Чарота је члан **11 редакција периодичних издања** (6 страних), научни саветник Белоруске Енциклопедије; Секретар библијске комисије Белоруског Егзархата Руске православне цркве и извршни уредник часописа „Православље“. Главни и одговорни уредник је електронске библиотеке српско-белоруских веза Пројекат Растко – Белорусија.

Професор Чарота је **добитник десетина награда, носилац бројних медаља и ордена**, које додељују Белорусија, Русија и Србија. Награду Р. Белорусије „За духовни препород“ понео је два пута (2003. и 2019. године), носилац је Ордена Светог Саве 3. степена, који је доделила Српска православна црква (2004), Орден Преподобног Сергеја Радоњешког 3. степена (Руска православна црква, 2002), Орден светитеља Кирила Туровског 2. степена (Белоруска православна црква, 2012) и многе друге.

Од 2019. године до данас, врло занимљива дела Ивана Чароте можемо да читамо на српском језику, а у питању су углавном његови приређивачки радови. У поминутој години белоруској и српској јавности је приредио изузетно дело – **„Антологију белоруске хришћанске поезије“**, која је изашла у издању Сотри-Теча у Београду. Изадање на белоруском језику појавило се 2001. године и посвећено је двомиленијумском постојању хришћанства. У 2020. години проф. Чарота је приредио књигу **„Златна птица – белоруске народне бајке“** (УПС, 2020), потом збирку песама **„Наслеђе“** Јанка Купале (Алма, 2020), **„Жива вода – белоруска народна предања и легенде“** (Алма, 2021).

Можемо да кажемо да је ова, 2023. година једнако плодна као и претходне за проф. Чароту. У издању Института за политичке студије изашла је збирка ауторских научних чланака професора под насловом: **„Видици једног Белоруса – Белосрбина“** у преводу са белоруског језика. Исте године добио је Похвалу на Дринским књижевним сусретима и могућност да објави још једно своје приређивачко дело: **„Антологију белоруске књижевности за децу“**, која ће се појавити пред читаоцима у 2024. години.

Такође, у 2019/20. години је започета једна значајна акција – превођење био-библиографије проф. И. Чароте на светске језике, за потребе Википедије – слободне енциклопедије. Данас се његова биографија налази на **18 страница** (можемо да кажемо – на **14 различитих језика света**) и сматрамо да ће се тај број повећати у будућности.

Колики је допринос проф. И. Чароте српској култури – не постоји мерило које би могло верно да представи његов допринос током 5 деценија рада. Мало је један чланак,

да се макар штуро наброје сва његова постигнућа и културно богатство које оставља будућим генерацијама Србије и Белорусије. Како да му захвалимо – ширимо реч о њему, читајмо његове преводе и књиге. И имајмо на уму једну врло битну ствар: тамо негде, на истоку Европе, у нама братској земљи, у најчистијем граду на свету, живи један научник, професор и велики човек. Он је чудо нашег доба. Он је неуморни борац за српску реч. Он је Белорус, али његово срце припада Србији. Његово име је Иван Чарота.

О АУТОРКИ

Дајана Лазаревић, рођена је 1993. године у Шапцу), тренутно на докторским студијама на Филолошком факултету у Београду. Преводи са енглеског, руског и белоруског језика на српски и до сада је превела више од 50 књига (из области књижевности за децу и одрасле и науке). Запослена на Институту за политичке студије у Београду.

Награђивана у Србији, Русији, Белорусији и Казахстану за своје радове.

Лирски запис - Зоран Милошевић

МОЈ СУСРЕТ СА ПРЕПОДОБНИМ СЕРАФИМОМ (САРОВСКИМ)

Веру у Господа Исуса Христа пренела ми је мајка. Отац се није мешао, заправо у слободно време читао је од корица до корица дневни лист „Политику“ покушавајући да схвати „куда иде овај брод“. Васпитање деце за њега је био превише „овоземаљски“ и неинтересантан посао.

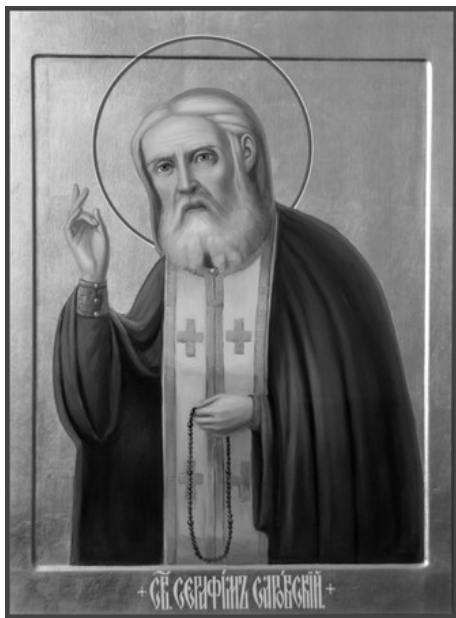
На питања везана из школског градива, посебно историје, марксизма и других друштвених предмета само би, чувши шта пише у уџбенику, рекао: „Није то баш тако!“ А како јесте — није имао одговор.

Мајци је веру пренела њена мајка, која је за своје време била веома образована жена. Имала је једноставна хришћанска размишљања и настојала је да све животне невоље прими мирно, а било их је много. Муж подофицир војске Краљевине Југославије био је заробљен и интерниран у Немачку, откуда је пребегао у Енглеску и као антикомуниста није се вратио у земљу после рата, оставивши баки да се брине о петоро деце. Уз бригу о деци, сваког дана је читала Свето Писмо и молила се.

У цркву се није ишло. Било је то време комунизма, а они који су одлазили у цркву увек су кажњавани од стране власти. У мом случају, баук је била наставница математике, која је живела поред цркве и када би видела да смо само свратили у порту, за њу је то била драма васионског смисла. Иначе, најбезболнија је била социјална маргинализација, тј. онемогућавање напредовања на социјалној лествици, те су ме

сви, укључујући оца, саветовали да правим компромис са владајућом идеологијом.

У том простору стицао сам основно верско образовање,

тачније више морално, јер је мајка инсистирала на добрим делима, поштовању људи уопште, посебно старијих и девојчица. Наравно, Бог је за њу постојао, али детаље није знала. Тако сам се са правим богословљем сусрео тек касније. Био је то дуг пут. Јер, верник је у комунизму, а сада се то враћа са неолиберализмом, вазда био сумњив и опасан за поредак, а опрезност је била мајка

опстанка.

Ипак у тишини, полутајно, скоро ћутке, отварао се простор верујућима. Тако су почеле да до људи долазе књижице прештампа(ва)не од стране неких парохија и манастира, које су настале углавном у времену пред Други светски рат. Исихазам и Исусова молитва постају теме разговора и, што је најважније, праксе.

„Госпoде Исусе Христe, Синe Божији, помилуј ме грешнога (грешну)!“ почело је да одјекује у срцима верујућих људи. Многи су поделили своја искуства о миру, који се изливао у срца, после ових молитви. Круг верујућих се лагано, али сигурно ширио, као и теме које су нас интересовале.

У мом случају, све ово је значило и научно и публицистичко деловање и отварање питања вере и њеног места у друштву, држави и политици. То је тема где бих могао заиста да кажем интересантне детаље и догађаје (од тога како су нас римокатолици шпијунирали, како су колеге пријављивале Министарству просвете нашу делатност видевши је као „сарадњу са Црквом на рушењу режима“, реакције уредника часописа на „немарксистички поглед на православље“, до репресије владика према верницима и свештеницима који нису прихватили екуменизам...).

После савладавања основа литургијске праксе интерес се „померио“ и ка питању светости. Како се постаје светац, који су светитељи у Цркви, хијерахија светости, како се канонизација итд. У том контексту настали су и научни зборници: „Светост и идентитет — улога светаца и светости у формирању идентитета православних народа“ и „Дух времена и светост“. Јер, како се да приметити, све је мање простора за светост, а све више за неваспитаност и простоту, те сам сматрао потребним да се и у научној заједници проговори о овоме.

Лично, поштовао сам светитеље, али нисам имао никакво духовно искуство по овом питању. Ипак, Господ се и за ово постарао. Године 2019. западни аутори су већ увелико нападали православље и све што се везује за њега, сменивши пропали комунизам и комунисте, нападима инспирираним (нео)либерализмом и (нео)троцкизмом, а по месту објављивања предњачили су аутори из Израела, Велике Британије и САД. Чак су се и НАТО генерали укључили изјавама о штетности православља и неопходности борбе са њим. Ми смо сковали термин „НАТО православље“ (за оно што се гради уз помоћ фанариота), а оне вернике и свештенослужитеље који су подлегли притисцима назвали смо „НАТО православци“).

Појављивали су се крајње чудни наслови у медијима, попут: „Иконе на стражи руског Лос Аламоса (амерички портал *War On The Rocks*), „Свештеници јачају армију“ (*Economist*), „Руско нуклеарно православље“ („National Interest“ – што је заправо наслов књиге Дмитрија Адамског“, „Верска ревност у руским Оружаним снагама у порасту“ (*Economist*), „Хоће ли Руска православна црква престати да благосиља ракете“ (*Times*) итд.

Пажњу ми је привукао *Дмитриј Адамски*, професор који живи у Израелу, (и његова књига „Руско нуклеарно православље“) у којој оптужује Преподобног Серафима Саровског да је не само покровитељ програма нуклеарног оружја, већ и „одговорни“ за зближавање РПЦ и нуклеарног војног комплекса.

На ову тему објавио сам публицистички чланак „Руско нуклеарно православље и Преподобни Серафим Саровски“ у недељнику „Печат“ (4. октобра 2019. године), ставши у одбрану праксе освештавања оружја и узимање небеских заштитника за војне јединице и родове. Додајем, да се до тог времена нисам молитвено обраћао Преподобном Серафиму, нити читао његово житије.

Међутим, како то Господ уме да уреди, убрзо после тога стигао је позив за научну конференцију у Нижњем Новгороду, на који сам се радо одазвао (искрено, зато што до тада нисам био у овом руском граду који ми је био познат искључиво по историјским информацијама, бар је таква мисао прострујала главом). Обревши се у Н. Новгороду још нисам повезивао Преподобног Серафима са овим градом. Као да ми је неко помео мозак, просто сав сам био сконцентрисан на конференцију и упознавање колега (из Грчке, Русије, Белорусије, Бугарске...), а организатор ме је замолио да одржим и

јавни час за студенте политичких наука (било је и младих из Србије, што ме је изненадило).

Конференцији је присуствовао и митрополит Георгиј који нам се захвалио за смислена размишљања и подстицаје за учвршћивање вере, те нам предложио да за све учеснике конференције митрополија организује екскурзију до манастира Дивјејево где се чувају мошти Преподобног Серафима Саровског. Тек тада се упалила лампа у мом мозгу да сам писао о овом светитељу и почео да размишљам о овој „случајности“.

Када смо стигли (иако је била субота) испред је стрпљиво чекало мноштво људи. Нас су као посебне госте монахиње спровеле преко реда, при чему се нико од верника који су чекали није побунио. Сам сам био у средини од око 50-ак учесника научне конференције и стрпљиво чекао свој ред да целивам мошти преподобног. Прекрстио сам се, пољубио ковчег и у том тренутку, када сам се већ усправио, из моштију је зрак дебљине руке пошао право у моје срце. Био сам затечен. У повратку сам углавном ћутао очекујући да ли ће неко поделити своје искуство са Преподобним. Нико није ништа говорио.

За недељу, била је предвиђена Служба у новом храму, на крају Нижњег Новгорода. Са нестрпљењем сам чекао полазак. Ушавши, видео сам са десне стране иконостаса велику икону Преподобног Серафима Саровског и пошао да је целивам. Поновило се исто као и код моштију, само је зрак био слабијег интензитета.

После повратка у Србији отишао сам код свог свештеника и испричао му све шта се збило у Н. Новгороду и упитао га да ли смем да причам о овоме. Благословио је, додавши да тако ширим веру и православље.

За мене је ово било више него довољно да почнем да се детаљније бавим Преподобним. Прочитао сам његова живота, почео да се молим пред његовом иконом коју сам купио у Н. Новгороду и донео у Србију, али сам почео и да набављам мале иконе са његовим ликом. Када би ме гости из Русије, који долазе на научне конференције у Београд, питали шта да ми донесу на поклон, одговор би увек био исти – иконице Преподобног Серафима Саровског (после би их делио пријатељима, уз обавезно појашњење зашто баш та икона).

О АУТОРУ

Зоран Милошевић (рођен 1959. године у Богатићу) је доктор социолошких наука, научни саветник. Ради на Институту за политичке студије у Београду. Добитник је највиших награда за научни допринос у Србији, Руској федерацији и Белорусији, писац и приређивач бројних научних књига. Прича о Преподобном Серафиму Саровском у преводу на руски језик објављена је у Зборнику конференцијских радова „Душа је, попут Небеса, вечна“ у Санкт Петербургу 2023. Након исте конференције додељена му је Медаља Игора Григорјева за укупан допринос култури.

ПРОЗА

Две приле – Драган Врањеш

ВИСОКИ ВРХОВИ КАВКАЗА

Никада више Раде Илић неће погледати на трудну жену као што је гледао досад. И док ево шета оном узаном поплочаном циришком улицом у центру града, улицом за шопинг, начичканом продавницама, понеким баром и рестораноном за брзу храну, његове мисли су у далекој Русији.

Јануар месец је, време хладно, па му је и због тих временских прилика сличних као у Русији лакше да се фокусира на њу и одређене детаље онога што се догодило пре отприлике три године. Није му баш мило што о томе мора баш сад да мозга. Имао је слободан дан и желео је да се опусти. Било му је преко главе хотела у коме је радио и гостију које је морао да послужи. Једино је невероватна лепота предела швајцарских Алпа ублажавала тај осећај досаде, премора и засићености који повремено доноси сваки посао. Сада док се замишљен шетао осећао се као истински човек, за разлику од оног усиљено насмејаног и љубазног конобара из куртоазије. Није никада волео да се претвара, а морао је, ако је мислио да заради за хлеб. Овај свет би сагорео самога себе да нема компромиса, размишљао је Раде Илић. Шетао је прилично задовољан. Резак ваздух га је повратио у равнотежу, дубоко је удахнуо и почео да стиче унутрашњи мир и опуштеност. Али, као што то обично бива, не би живот био то што јесте да нас повремено не изненади неким непријатностима. У једном тренутку са његове десне стране прошла је жена. У први мах помислио је да је девојка, јер била је прилично млада и лепушкаста. И тик што ће

одјездити за својом сопственом судбином Раде је приметио да је трудна. Њен стомак надимао је капут. Била је у блаженом стању и нешто се загонетно смешила, а он Раде Илић одједном се нашао у Русији, у Красној Пољани код Сочија, где је радио за једну грађевинску фирму из Новог Пазара. Красна Пољана, на ободима Кавказа и његових високих планинских венаца, припремала се за зимску олимпијаду.

Живео је у једном хотелу до саме магистрале, на првом спрату. Соба је била велика, са двадесет легајева, али је у њој у том тренутку пребивало само десетак радника. Тераса је била дуга и широка. Са ње сте гледали на пут и у руске кућерке са лименим крововима са друге стране пута, као и у моћне планинске врхове који су се разголићени издизали из шумовитих предела свога подножја.

Раде Илић се враћао из продавнице када је приметио неку гужву код хотела и полицијски аутомобил. Било је предвечерје, мада још прилично видно, и полицијска светла све су снажније и јасније бацала своје одблеске наоколо у надолазећу ноћ. Раде је прешао преко пешачког прелаза у близини и упутио се ка хотелу, питајући се шта се догодило. У соби су били млади Омер и Зоран, његов пријатељ, са којим је заједно дошао у Русију.

“Шта се ово десило, људи?”, упита Раде одмах са врата.

“Нека ти исприча Омер”, рече Зоран. “Ево и ја сам стигао испред тебе.”

“Погинула жена. Трудна. Ударио је неки лудак ту на пјешачком прелазу”, рече Омер прилично снуждено.”

“Трудна! Страшно.”

“Омер је гледао све са терасе”, рече Зоран.

“Стварно?”

“Лепо сам видео како се ауто појавио и ударио је. Ужас. Бацио ју је тридесет метара. Оди овамо. Видиш оне трагове крви, ево, ту испод, код тротоара?”

“Видим.”

“А погледај сад где је пјешачки.”

“Наопако.”

“Шта је било са возачем?”

“Ударио у ону бандеру са десне стране. Изгубио контролу од ударца.”

“И њему ништа?!”

“Ништа.”

“Да ли је био пијан?”

“Вероватно. Ко ће га знати. Возио је преко сто на сат.”

“Па где у насељеном месту...”

“Јеби га...”

“Полиција га је одвела?”

“Да... Само је најгоре од свега било видјети када се појавио муж. Плакао је као мало дјете. Ухватио га ту, за груди, и почео да га тресе и псује. Једва су их раздвојили... Жена је требало да му се породи, а чуо сам да су седам година покушавали да добију дјете.”

“Како је реаговао онај манијак што ју је ударио?”

“Ништа. Само ћути и не помјера се.”

“Страшно. Колико је била стара, знаш ли?”

“Двадесет шест година.”

“Господе мили.”

“Она је већ била на пола пјешачког када је он налетео”, рече Омер.

“Па имао је довољан преглед, као и она, колико ја видим одавде“, надовеза се Зоран, “Једино што се ту пут помало

уздиже, па се аутомобил не може у први мах уочити. Значи сигурно је велика брзина у питању чим ју је тако изненадио. Вероватно се укочила од страха”.

“Вероватно”, сложи се Раде.

“И од свих места овде где тако рећи нема саобраћаја”.

“Људи преживе у великим градовима, а она погиге у овој вукојбини”.

У данима који су следили, а на месту где је несретна жена била ударена, Раде Илић је поред самог ивичњака приметио запаљене свеће. Било је ту ситних дечијих стварчица, али се издвајао један крупни жути медо. Дар вероватно спремљен још нерођеном детету, које никада неће угледати светлост дана и осетити мирисе јединог живота. Полазећи у град или се враћајући из њега Раде би накратко бацио поглед на свеће и ствари, а временом се трудио да уопште не гледа у том правцу, где је једна млада жена изгубила живот са својом још нерођеном бебом кривицом другог, а за које свет никада неће сазнати.

Живот је текао даље и људи су ишли за својим послом као да се ништа није догодило. Остао је само тај несретни тренутак у времену, туп ударац и крик ужаса и смрти, који је накратко одјекнуо као ехо наше трагедије и брзином светлости се утопио и нестало у реци живота, тамо негде у подножју високих врхова Кавказа.

Снег је тек у јануару почео да пада у кантону Гларус и на Браунвалду, где је Раде Илић радио. Дотле је температура достизала скоро двадесет степени целзијуса, а Раде се шетао у мајици и тексас јакни. На планини вам увек недостаје снег када га нема, али само месеци без њега могу да покажу јединствену лепоту алпских предела и уопште јединствену лепоту

Швајцарске, размишљао је Раде Илић, док је ходао главним шопинг центром Цириха.

ДАН КАДА САМ УПОЗНАО ЦИМА МОРИСОНА

Мом пријатељу

Са Морисоном сам се упознао далеке 1988. године када сам у марту месецу, тачније 17. марта, кренуо на одслужење војног рока - три године пре почетка распада Југославије и када се у војсци још осећала челична дисциплина. Три месеца сам провео у Сомбору, а онда по казни, као најгори ђак, заједно са још четворицом несрећника, депортован у Подгорицу, тадашњи Титоград, као ватрогасац, на војни аеродром у Голубовцима који се граничио са цивилним аеродромом.

Пре него што ће се догодити тај сусрет и пре него што ће ме Радојко Илић упознати са Цимом памтим, за мене, неке битне детаље. Као прво два дана затвора, јер сам свог разводника муслиманске вероисповести почастио са два-три најзменична ударца војничком чизмом у лице. Учинио бих то и атеисти, и православцу, католику, будисти или хиндуисти, свеједно, да се нашао на његовом месту. Није била моја кривица, морао сам да се одбраним.

Били смо дежурни поред писте, на и у ватрогасном камиону. Седео сам на сувозачевом месту са мојим класићем Гуланом Мирославом из Задра када сам чуо неку препирку. Напољу је било преко 40 степени и сви смо били мокри од зноја и нервозни. Сунце је немилосрдно палило све око себе, па смо се смењивали сваких сат времена на воденом топу, на врху камиона, изнад кабине. Иначе, обавеза је била да сваки војник

проведе на том незахвалном месту, у подношљивим временским приликама, три сата без смене.

„Ма имате да ми budete на топу цео дан ако треба!“, чуо се глас разводника, који се свађао са једним војником.

Извирио сам из камиона:

„Ма кога ћеш ти бре да стављаш на камион цео дан, у пизду материну!“, дрекнух.

И тада је све почело. Бесан потрчао је у мом правцу и скочио у кабину. Наслонио сам се на Мирослава, и све остало је историја. Разводник је пао с камиона.

Пресуда је прочитана пред нашим водом.

„Шта се смешкаш, Врањеш“, упита ме заставник. „Хоћеш ли петнаест дана да добијеш?“

„Смејем се, јер то што ту пише није истина.“

Заставник није одговорио, а ја сам без каиша и пертли послат у казамат који се налазио код саме пријавнице.

Након затвора и малтретирања од стране једног лудог маторог заставника који је био и командант притвора нисам више правио проблеме. Ћутао сам, трпео и извршавао дата ми наређења, усамљен, без правог друга и саговорника.

А онда је дошао тај јун и појавио се мој будући пријатељ и касније помало непријатељ Радојко Илић из Мајданпека. Имао је своју рок групу у којој је свирао бас. Био је висок и крупан, некако незграпне фигуре, изузетно плећат, а танких ногу које су чудесно држале тај крупни торзо и пушио је као смук. Већ тад у тим годинама био је опседнут тамном страном живота и са собом је носио касете Цепелина, Дорса, Ролингстунса, док сам ја у новчанику имао слику Џорџа Мајкла (да нагласим да сам хетеросексуалац) исечену из часописа „Браво“, који је тих осамдесетих, у другој половини, преплавио Србију, као и Леви'с 501, патике All Star Convers и ЦД,

Сећам се наше кратке и незаборавне вечери док смо дежурали на писти и стајали на задњем делу ватрогасног камиона. Авиони су имали ноћне летове. Били су начичкани светлом као божићне јелке и грмели све више како су се одвајали од земље. Онда би се у даљини све мање и мање чули и накратко би све утихнуло. Тамо преко винограда који се нису видели у ноћној тмини, назирали су се тамни обриси моћних планина. А онда би поново МИГ-21 почео да рула пред нама идући ка писти, а ми се скривали иза камиона да би избегли удар врелог млаза из његовог мотора.

Памтим саму срж нашег разговора:

„Живот је мрачан“, рекао би Илић. „Није леп као што се теби чини. Погледај какве се све грозоте дешавају у свету.“

„Али, ипак има и лепих ствари“, одговорио сам. И препирка би се наставила.

Раде није волео да га зову Радојко. Чинило му се да је својим интелектом и спознајом живота превазишао то традиционално име са села и сеоски менталитет, површност и предрасуде, бар сам ја тако претпостављао. Волео је да чита и као што сам приметιο читао је много. Носио би увек по две књиге у џеповима свог шињела. Несвесно постао ми је узор, али сам претеривао у опонашању, па се згрозио и често ми због тога пребацивао. Тако смо и постали непријатељи. Нисам још увек имао свој став и био сам подложен разним утицајима. То је презирао. Ипак, захваљујући његовим саветима отишао сам први пут у библиотеку. Почео сам да читам и ван школске лектире и с годинама постао заљубљеник у књижевност. После војске гутао сам књиге као да су ми то последње мрвице хране са стола. На крају, биле су пресудне за моје спасење у оном хаосу деведесетих када је почела општа грабеж и отимачина. Док се руља гурала и гушала у страху од неизвесности и као гладна хијена

меркала плен ја сам се упознавао са Андрићевом Босном, Америком Керуака и Буковског, Хемингвејевом Шпанијом и Паризом, а захваљујући самопрегорности мог оца (са којим се нисам слагао) у борби за породицу, имао сам за своје духовно уздизање све време овога света. Наравно, не и без последица у једној малој средини где су сујета и завист, незаконито богаћење, али и преживљавање, и достизање неког статуса у друштву сваког понаособ, били једина вредност. Ако си залутао и остао у пређашњем времену када су нека правила и важила ниси био ни признат, ни битан. Интерес је постао једина ставка.

Једне вечери, пре повечерја, Илић ми је донео онај чувени југословенски број рок часописа о десет најутуцајнијих група у рок & ролу. Ређали су се Цепелини, Битлси, Стоунси, Френк Запа и Клептон, али ме је задржао наслов текста о Дорсима: Човек који је потрошио свој живот за 27 година. Џим Морисон. Почео сам да слушам Радове касете, али сва та нова музика није допирала до мене. Било је као да желим на силу да је стрпам у уши. Дорси и Цепелини ми се уопште нису допали. Њихове биографије јесу. Замислите тај прелаз са питке музике Џорџ Мајкла или групе А-ХА на сву ону рок и хеви буку и ха-лабуку. Било је то као пијанство без мере када вам мозак покушава да сконта где се налази, узнемирен и збуњен. Ипак, замолио сам Илића да ми позајми касете када пођем са одслужења војног рока да их код куће преснимим. Послаћу му их поштом.

„Може, али ако ми и заиста обећаш да ћеш их вратити.

То сам и учинио.

Када је свануло то најеређније јутро мог живота, јутро слободе, мој пријатељ Радојко био је у притвору. Осуђен на 7 дана, јер је забрљао нешто као ћата - војник који је изабран да обавља одређене канцеларијске послове и сваког дана прави распоред обавеза војника из чете и то чита ујутро пред стројем.

Махнуо сам му из комбија и он мени, обојица насмејани. Мислио сам да га никада више нећу видети.

А онда смо се ненадано срели после 30 година. Не знам како ме је препознао и зовнуо по имену. Било је то у Кнез Михајловој. Нисам могао да верујем. Дуго сам зурио у њега покушавајући да схватим ко је тај човек. А онда смо се загрлили и дуго остали у том загрљају. Морали смо залити тај сусрет. Све време које сам провео са њим тих сат или два нисам могао да верујем да управо он, Раде, седи прекопута мене. Раде, мој гуру! Неко ко ми је отворио очи! А боље да није. Ето, шта ти је усуд. Шта ти је Божије провиђење! Подсећали смо се свега чега смо се могли сетити. На нашим лицима боре и седе власи. Он је и даље био крупан, плећат, и нимало оронучо под утицајем година. Добро се држао и још увек пушио као смук, мада га повремено пушачки кашаљ није заобилазио.

Прескочићу Радову судбину и шта се све издешавало са њим и његовом рок групом и басом да не бих одјездио сувише далеко од теме. Већ сам то учинио описујући своје војничке дане.

Прво што сам га питао било је да ли је добио касете.

„Јесам, јесам. Једино што ми је било мало криво је што ништа ниси написао. Али, опраштам ти због оне чоколаде.“

„Извини. Још увек сам осећао неку љутњу према теби. Знаш да смо се покачили. Али, шта сам могао. Био си нека врста мог учитеља тада. А и желео сам да заборавим све оно што ме је подсећало на војску. Па и тебе. А оно једино писмо које сам ти послао? Је ли стигло?“

„Јесте.“

„И? Како ти је деловало? Тек сам почео да читам Ничеа, па се питам како ти је изгледало оно моје нагваждање и тумачење њега.“

„Па, помало наивно и површно, са прилично неразумевања, поменуо си да си тек почео да га читаш (климнуо сам главом), али симпатично. Осећа се жеља и потреба да докучиш ствари, за што је потребно ипак времена и животног искуства.

„Ниси ми одговорио?“

„Па, ниси само ти тај који се због нечега љути, ха, ха, ха. Али, све у свему било ми је драго због тог писма. Негде сам га затурио и на крају како то обично и бива заборавио на њега, па и да ти одговорим. Живот је звао, имао сам пуно обавеза, снова.“

И тако је то текло, а онда је са нама сео и Џим. Углавном је Раде причао, а ја слушао. Иако је највише волео „Пинк Флојд“, видело се да је склон и музици Дорса и да резонује доста другачије у односу на уобичајена површна нагваждања о њима.

„Заволео сам их“, рекох, „првенствено због Морисонове биографије, а не због музике.“

„Па, то је нормално“, рече он. „Већини се тако и деси, као и теби. Увек нас пре привуче нечији живот који искаче из уобичајених постулата понашања, него само дело његовог творца. Дело долази касније, спонтано и полако.“

„Па, шта мислиш о Џиму?“

„Шта мислим? Није лако почети са правом речју или реченицом. Бојиш се да не звучиш као и сви остали. Читао сам доста тога о њима, и од наших и од страних аутора, и сви су некако баљезгали исто. Као да нису погађали поенту, саму срж. И зашто је био гневан и љут на своје обожаваоце, и дан данас се питам, и тврдио да га они не разумеју довољно. Да су површни и да им је само битна његова жртва. Па ти си у тој ватри контрадикторности и стварао! А сада се љутиш на оне који те нису разумели. Ти си своју уметност подигао на ниво

савршенства управо због несавршенства света! Па што се љутиш?! Не знам. Мислим да је био тога свестан, али једноставно дође човеку, као и свима нама, усталом, да иако су нам ствари јасне, да смо их свесни, ми почнемо да се понашамо и реагујемо као да нису. Као да волимо да негодујемо због било чега. Ваљда се тако боље осећамо, некако смо важни, битни, рекао бих пре размажени, чини ми се, иако изгледамо смешни сами себи! Или је Џим био превише млад да би то скапирао? Ко зна. Можда је стварно веровао у то, па му је сметало.“

„Шта мислиш о оним причама како је отишао у Париз да нађе мир и да пише? Или да је лажирао своју смрт?“

На то се Раде насмејао. И дуго се смејао. Ћутао сам са смешком на лицу, јер сам схватио да исто мислимо.

„Морисон отишао у Париз да нађе мир и да пише?! Ма дај! Да нађе мир и некако, али да пише... Па он је имао толико стравичан и невероватан таленат да је био најобичнија ланчуга! Па нису га цабе звали Бог рока! Ма, нема већег лењивца од самога Бога, ако постоји. Не ради ништа, само махне руком, и ево, све је ту. Само, мало се зајебао! Није кренуло како је и очекивао. Прво се отео Луцифер, па онда и сам човек. Немој да ме зезаш да си ти апсолутна љубав и доброта, а ми кривци за свје и свја. Ми, твоја створења! Па бре, ти си једини родитељ, Отац, коме су деца крива за све. Где то има?!“

Ту је застао, ухватио дах, схвативши да је направио дигресију, а онда наставио:

„Ух, како се изнервирам на те глупости тог његовог писања или лажирања сопствене смрти. Он је своје написао са последњим албумом! То што је наводно патио што није класичан песник и покушавао да се докаже на том пољу мислим да је сво то разочарење било непотребно. Имао је сјајан спој му-

зике и стихова. Имао је огроман таленат за обоје. Једно без другог нису могли достићи своју монументалност и савршенство. Понекад помислим да клипан то није разумео, мада се трудим да не верујем у то. Ваљда кад нешто имаш онда то слабо и цениш или никако. Па многи песници користе гитару или клавиру у позадини док читају своју поезију! Није био Рембо, али је био Џим Морисон! Човече, он јесте био песник у најбољем и највишем смислу те речи, и ох, музика приде, па куд ћеш лепше?! Ах, та младост лудост која увек тражи нешто више и од онога што је превише! А Морисон је свој одлазак у Париз испланирао унапред. Знамо да је био опседнут француским песницима, а знамо конкретно и којим. Он је желео да буде сахрањен на „Пер Лашезу“! Он је радио на томе! Он је због тога тамо и отишао! Да умре, човече! Да умре! А не да пише! Није ми јасно зашто то нико отворено не каже?! Посебно они његови из групе. Првенствено Манзарек. Или није смео јавно, било би превише неумесно, или није себи смео да призна, или није тога био свестан, у шта тешко могу да поверујем. Неке ствари, оне тешке, ваљда некако прећутимо. Не знам, ваљда се овај кукавички свет исувише плаши да погледа истини у очи. А тек оно да је лажирао сопствену смрт! Па у то може само луда младост да поверује, која кроз живот срља само инерцијом и идеализује ствари и тражи мистику и тајну тамо где је нема и не може бити, јер не познаје људску природу. Па човек је био толико растурен пороцима да је једва ходао. Предосетио је своју смрт и једноставно отишао тамо где ће се, бар на трен, најбоље осећати. И то је све, што би рекао Луј Фердинанд Селин или ти Детуш. Читао си га?“

„Наравно. Буковски ме је упутио на њега. Него, слажем се у потпуности са тобом. Знаш ли да су га у двадесет седмој години питали како се осећа, а он је рекао као човек од четрдесет седам.“

„Ха, ха, ха, да. Знам. А ми се, нас двојица, у тим, ево, годинама сасвим добро осећамо. Видиш, ни генијалци не знају све. И они су људи. Зар не?“

„Наравно“, потврдих. „Скоро сам читао неку књигу, неки познати светски писац, на врх ми је језика, не могу да се сетим. Ту књигу написао је када је имао, чини ми се, двадесет пет, шест година, и наиђем на неко његово резонување о животу. Гласно сам то прокоментарисао лежећи на каучу, сам у соби: „Дај, човече, не сери. Уопште није тако! Ух, како сам био љут!“

„Ха, ха, ха, ха, тачно. Једно је кад неко дело читаш са двадесет година, а писац нпр. има двадесет пет или ти имаш педесет, а писац двадесет пет. У сваком случају је разлика. Само човеку је све теже да чита како стари. Шта то свет има још да ти понуди, а камоли да те одушеви. Ма дај, молим те... Није лако када скапираш људску природу. Осетиш да немаш ослонац у овом животу. Па ти онда само преостаје да се позовеш на сопствену снагу или на апстрактног Бога. Зар не? Можда да будеш ловац на духове? То би могло бити занимљиво. Ова гола стварност се исцрпила“, рече помало иронично.

„Тачно, брате мој.“

„Јасно. И како је све то чудно“, настави Илић. „Мислим, тај пут, то уклапање ствари. На пример, како су се Дорси окупили, баш су се нашли сва четворица савршених за тај посао. Једино што је Џон био помало сероња.“

“Помало?!“

„Ха, ха, ха... Да, понекад ми се учини да није био бубњар био би поп. Човек је хтео да се јебе, а да му не уђе. Када идеш у рат идеш да убијаш или будеш убијен, зар не. Мораш да носиш свој крст! Веруј ми, не бих волео да је Џон у рову поред мене и да морам да се ослоним на њега. Не знам, можда грешим. И да,

сетим се још и бољег примера, тог уклапања пузли да тако кажем, Лари Мјулена, бубњара У2. Са седамнаест година написао на цедуљи да тражи певача, гитаристу и басисту за своју групу. Окачио на школску таблу. И појаве се ни мање ни више него Боно Воке и екипа. Невероватно.“

„Да. Фасцинантно. Него, не рекох ти да сам био на Цимовом гробу.“

„Зезаш. Па, јасно ми је да си то морао да урадиш. Ти си и започео ову причу о Циму! Кад?“

„Две хиљаде друге године. Узео сам од ћала неку лову за пут и отишао у Амстердам код неке ћалове и кевине пријатељице да покушам да нађем посао. Они су седамдесетих радили у Холандији. И ја сам тамо ишао две године у основну школу. Добио сам и хрватски пасош на основу оца, па ми је то донекле олакшало путовање. Али, само донекле, јер морао сам чекати још пуних једанаест година да Хрватска уђе у Европску Унију, а ја остварим свој деценијски сан и вратим се на Запад.“

„И?“

„Да те не давим амстердамском причом, сем да је било једно добро пијанство у једном рок кафеу поред амстердамског канала са неким Американкама из Сан Франциска до касно у ноћ, а које су у Амстердам дошле да попуше цоинт на миру, јер полиција је заједана у Америци по том питању. Када сам осетио да је холандска прича пропала одлучим се за Париз. Било је прерано да се враћам кући. Био би то пораз. Наравно, чекали би ме и подсмеси појединих другара, а и бес и неразумевање оца који ми је и дао новац за пут. Није ми било први пут да доживим сличан неуспех.“

„Знам. Људи су такви. Нико те не пита како је било и за разлоге твог одустајања. Већ се сви хране твојим поразом. А

онда онај величанствени лицемерни и подругливи подсмех, који би и мртвог човека сабијо још који метар више под земљу, а камоли живог човека. Непобедива малограђанштина и њена завист и навијање за нечији неуспех.“

„Да комшији цркне крава!“

„Тачно. И не само то. То је ништа! То је безазлено! Огресли у сопственом кукавичлуку они мрзе сваки слободоу-ман дух који покушава да се отме и напусти тај вучији брлог у ком царује искључиво интерес и статус у друштву. Све тамо на хоризонту њима је непознато. Они хоризонт чак и не примећују. Остају учаурени у свом левку до судњег дана и чим се уздигнеш изнад њиховог поимања ствари, већ си у опасности. Негде ће те сачекати њихова освета. Али, настави. Морам да стишам свој бес. Никако да се навикнем на неке ствари, а већ сам оседео.“

„Ха, ха, ха. Само опуштено. Него, у Паризу нисам имао храбрости да се суочим са стварношћу. Да своје снове претворим у стварност. Уплашио ме Париз. Одлучио сам да се вратим у Амстердам, али воз је тек кретао увече, па је требало да испуним дан. Две ствари су ми пале на памет.“

„Једна је сигурно Пер Лашез“, рече Раде.

„Тачно. А шта мислиш, молим те, која би била друга?“

„Па јеби га, Ајфелова кула. А шта друго.“

„Ха, ха, ха, тачно. Гробље је огромно. И како ја забога да нађем Цима. Чуо сам приче о некаквим стрелицама које показују пут до Морисоновог гроба, али никаквих стрелица није било. Случајно сам налетео на Шопенов гроб, па сам замолио једног пролазника да ме слика, знаш, да се похвалим пријатељима. Чини ми се данас да је та фотографија више побудила сујету и завист код њих него одушевљење или једноставно незаинтересованост. Такав су утисак одавали или сам ја мислио

да одају. И тако, тумарао сам и тумарао, збуњен, док ми се није јавио неки женски глас. Осврнуо сам се. Млада Кинескиња. Или сам бар мислио да је Кинескиња, јер сви су они исти, зар не.

„Тачно. Ха, ха, ха, ха... И ми њима, верујем. Настави, настави.“

„Обрати ми се она, а како другачије, него на енглеском:
„Извини, тражиш ли гроб Џима Морисона.“

Насмејох се.

„Наравно. Само нема шансе да га нађем.“

„Хајдемо заједно до управе. Тамо ће нам помоћи.“

„Важи“, рекох.

„Отишли смо до управе. Један крупни црнац стајао је за пултом. Објаснили смо му ствар. Дао нам је проспект. Изашли смо и покушавали да пронађемо где је гроб. Циме, Циме, где си бре?! Убацио си нас у велики проблем, јеби се, помислих. И онда, просветљење.“

„Које?“, упита Илић.

„Шта мислиш?“

„Е то не знам. То је већ прејако за мене.“

„Па, брате, Раде, недалеко од нас, на једном узвишењу, угледах комуналца како скупља лишће по падајућој земљи.“

„Аааа... Јасно, јасно. Допусти, допусти: Кога да питаш о улици него онога ко на њој живи и ради!“

„Тачно! Тип нам је показао гроб. Био сам разочаран, морам да признам. Гроб је био тако затурен да би га сами тешко могли пронаћи. Деловало је као да на Пер Лажезу није било више гробних места у том тренутку, далеке седамдесет прве, па је као ето ту некако Џим угуран између свих осталих гробова и

гробних плоча које су га надвисивале. Није ни чудо да су фановни цртали стрелице до њега. Џимово дело није заслужило такво скрајнуће.“

„По томе закључујем да би његове кости требало откопати и преселити у нови гроб, који би био видљивији и где би било више простора, с обзиром да је најпосећенији гроб на свету.“

„Тачно. Није ни било бисте о којој сам читао. Нека будала ју је украла као да је она једини Морисонов фан. Али, небитно. Извадио сам лименку Хајникена, полио га по гробу „правећи“ потезом руке крст и попио га за Џимову душу. Кинескиња ме је сликала, а затим отишла. После сам се све време питао, па због чега је бар нисам позвао на кафу? Кретен.“

„Тачно. Јел била бар добра?“

„Па, није била лоша колико се сећам. Давно је било. И ето, то је то. Али, да наставимо. Последње што си закључио о Џиму било је да је отишао тамо где ће се најбоље осећати.“

„Наравно. Као и ти. Зар ниси отишао тамо где си бар створио привид неке своје сигурности, у страху од великог и непознатог града - код пријатеља, иако је мртав. Мада је кренуо путем порока, а не ка нечем моралнијем, Џим је истрајао до краја на том путу. Његова природа је била таква да у ономе што најбоље ради и што највише воли одржи своју реч. И одржао ју је! У Паризу је то тако јасно доказао. Све је било бистро као планински поток. Па прати само његове текстове и све ти је као нацртано. „Mister Mojo Rising, gonna keep on riding“, и „When the music s over, turn of the lights“, и на крају „When we come back Il drop the line“, Исусе, има ли шта јасније од тога?! И онда слушаш будале. Ма дај! То је био Париз за Џима, човече. То!“ Сидарта. Описивање круга. Самсара. Повратак на почетак, и нестанак. За то је потребна величина, посебност, и невиђена

храброст! Суочити се са сопственом судбином. Прихватити себе таквог какав јеси и истрајати на том путу кроз ватру! И онда угасити светло! Писање! Какво црно писање! Њему више није било до живота! Знао је да је „The End.“ Ово је Раде рекао тихо. Био је сав избезумљен, пре изиритиран, док ми је објашњавао све ово. Али, брзо се смирио. Године су учиниле своје. У њима као што знамо мудрост и мањак енергије брже превладају жестину.“

„Била је и једна изјава неког старог рокера како је Морисон у тим последњим тренуцима просто тражио помоћ. Вапио за њом, а никога није било да помогне.“

„Убеђен сам да је само његово тело вапило за помоћ, али не он, не његов дух. Читао си „Мартина Идна“ од Џек Лондона?“

„Да, наравно. Џон Грифит алиас Џек Лондон.“

„Управо тако. И сећаш ли се оне последње сцене кад се баца у таму океана да изврши самоубиство?! Први пут није успео, јер се тело опирало! И онда је други пут, чини ми се, снагом воље успео да се удави. То је то! Морисон је желео да пређе ту линију, певао је о њој, она је срж његове сјајне уметности. „Break on through...“ Треба правити разлику између жеља духа и жеља тела. Циљ тела је опстанак по сваку цену, а духа нестанак по сваку цену и прелазак у вечност, па била вечност и само ништавило!“

„Тачно. Додуше, било је и њих у року који и нису желели да умру, а јесу стицајем несретних околности. Џими Хендрикс на пример, или Џенис Џоплин. Код Џимија погрешан положај тела, а код Џенис бесмислен пад у очајање због вереника који није био код куће када га је позвала и још једно оправдање пред собом да би се вратила хероину. Да не помињем Мајкл Хачинса и његову смрт! Могоа је позвати харем проститутки уместо што се самозадовољавао давећи себе. Али Џим, е Џим је

хтео да прекорачи ту црту, јер она му је била изазов и већ у првим песмама је то дао до знања. Мора бити да се тада и најежио пар пута када је помислио да себе лично позива на жртву и да неће моћи да изневери своју реч. Али тада је испред њега тек стајало добрих пет година феноменалне забаве да је тако назовем, дистанца, добро здравље, али и све чешће мучење у сваком погледу, па га будуће последице тих његових стихова нису превише депримирале и плашиле. Цим и Смрт ухватили су се у коштац од самог почетка. Он ју је користио да би из тог изазова који јој је понудио, ту рукавицу коју јој је бацио у лице, извукао сву могућу енергију за своје стваралаштво, а на крају она је исцрпла његову енергију и уништила га. Као да су и уметник и смрт пронашли некакав заједнички језик и баланс.“

„Слажем се. Него, сећаш ли се оне вечери, камиона и ноћних летова?“, упита ме Раде изненада.

„Ниси заборавио?“

„А како би, драги мој. Били смо два пола. Сунце и мрак. Ти сунце, а ја мрак. Био си пун живота и вере, сањар и идеалиста у правом смислу и поред свег срања које нам се дешавало у војсци.“

„Па и сад сам, али ме је живот наравно као и сваког спустио на земљу.“

„Мислиш клепио о земљу.“

„Да, баш тако. Клепио. Или пре, звекнуо, реалније звучи. Али, ипак сањам и даље, али не више снове о овом свету, већ о оном са друге стране.“

На ове моје речи, Раде се сетно насмешио, а онда наставио:

„Важно је само не дозволити да ти снови умру, јер са њиховом смрћу умиреш и ти“, рече мој пријатељ. „Данас си у

неком паклу и не видиш излаз, копрцаш се у незнању, без новца и статуса, остварености, луташ и трагаш за собом, ко си и шта си, и у већини случајева не знаш ни сам шта чиниш и због чега, очајање те сатире, а сутра, одједном, стојиш на неком месту, сигуран и обезбеђен, мудар и разуман, и сводиш рачуне са собом и сопственим посртањима. Ако стигнеш дотле знај да ниси дозволио да ти снови умру, али и да си спознао где су „твоје“ границе и думети сањарења и да те је та спознаја довела на неко добро место на којем не мораш више да се гледаш у огледалу. Огледало је ишчезло, разбило се у парампарчад и сада си такав какав и заиста јеси. Стојиш пред расутиим стаклом, без лажи, без преваре. Можда ниси успео, време је пролетело и за све је касно, али бар си сагледао себе таквог какав јеси. А можда је то и најважније од свега. Видети истину и помирити се са њом.“

„А Цим?“, упитах.

„Дима немој да жалиш. Океј, као човека и његову трагичку. Али, он је тако желео. Сав његов живот је био онакав каквог га је и замишљао и желео. Он није дозволио да његови снови умру. Нити његове идеје, ма куда да су га водиле. То су ретки људи. Он је своје снове остварио, ма како да ти на први поглед делује његов живот, једна велика брљотина и промашај. Ма туга жива. Покушај то да посматраш на тај начин и схватићеш.“

Било је време да се пође. Одшетао смо затим заједно преко Зеленог Венца до аутобуске станице уморни од силног брбљања у потрази за неизрецивим, необјашњивим и нерешивим. Он је био у посети неким рођацима, а ја сам морао тек онако да мало одлутам до Београда да не бих с копнио на једном месту, купим неку књигу, и тако. Разменили смо телефоне и адресе, али као што то обично бива године су учиниле своје.

На тренутак је тај случајни сусрет пробудио успомене, енергију и ону стару добру вољу за животом и дружењем која тако краси младост, а онда се после растанка плима повукла и наступила је осека позних година, безвољност и засићеност разговорима и запитаности о смислу трајања. Био је то последњи пут да сам видео и чуо свог пријатеља.

О ПИСЦУ

Драган Врањеш је рођен у Лозници 26. фебруара 1968. године, а већ неколико година ради у Немачкој. Далеке 2001. године објавио је две књиге песама (Нолит, Београд и Српска књига, Рума), Песме су му објављене у неколико часописа и новина (Вила, Књижевне новине, Лозничке новине, Вуково перо...) Тренутно живи у Штутгарту, ожењен је и има једну ћерку.

Прича – Милан Пенезић

ЗМАЈЕВА КРИЛА

Летња тиха ноћ, полако нестаје и губи свој мир. Отићи ће пред сударом векова, окршаја добра и зла. Искре ће полетети високо у небо, сутра исти овај месец биће крвав, можда и зна шта га чека па се крије иза неколико преосталих облака. Јутро неће бити те среће, окамениће се Сунце пред најездом две војске. Стара игра на старој земљи која рађа смрт за откровење вечног живота. Није усамљена ова звездана ноћ, немим језиком разговара са њом онај који носи име свеца, спасиоца којим копљем убија аждаху, ношен чистим христољубљем. По ко зна који пут његово Земаљско постојање зависи од наредног боја, који ће ускоро почети. Не само његово, него и његових верних бораца који полагају животе у руке свог праведног господара. Нема места страху у великим срцима, јер се рат не води за славу, већ слободу а слобода се плаћа крвљу. Поносан је, зна да један мали а опет велики народ, разбија ланце вековног ропства. Овде се брани кућни праг од тираније, овде се наставља стаза која води и до оне стране вечне тајне.

Иза себе чуо је кораке. Задихан младић посматрао је човека испред себе који је својим држањем деловао снажно попут моћног Перуна. Успео је да смири своје дубоко дисање и са крајњим опрезом тихо рекао:

„Вратио сам се са извиднице.“

Али Вожд није се ни мрднуо, окренут леђима младом извиднику, као да прича са духом испред себе рече:

„И шта веле?“

„Сулејман Паша Скопљак уверен је у победу, поручује да ће све невернике сравнити са земљом...“

„Којекуде неверници? Зар су верници они који се понашају попут дивљих звери?“

Младић није проговарао, застао је и прогутао пљувачку. Искусни војсковођа умео је да осети страх.

„Настави.“ Охрабрио га је кратко Вожд, и даље окренут, погледом ка шуми.

„А да ће тебе лично упознати и оставити за крај.“

Грубим шакама стегао је јатаган заденут за појас.

„Псето Османлијско!“ Па настави знатно смиреније.

„Али на тај његов привид и рачунам. Само нека дође, ми смо спремни и упознаће он мене...“ Окренуо се а месец је обасјао озбиљно лице, црне бркове и очи црне од ноћи, и погледа право у младића.

„Упознаће своју смрт!“

Хитрим, одлучним кораком обишао је ров око шанца дубок један метар. На грудобранима дебело коље, прешао је прстима преко њих, посекло га је и био је задовољан оштрином. Иза грудобрана налазио се, простор за два реда стрелаца. На источној страни постављени топови, мало ниже и хаубица. У средини шанца земљани магацин за муницију. Тешка капија на челу за испад пешадије. Део пешадије је добро сакривен и тако су смирени да су им птице слетале на рамена. Његовом подозривом оку ништа није могло да промакне. Угледао је добар део својих војника како тренирају и како се спремају.

„Ако ако јунаци! Вежбом се крв промеша боље, да се не лењимо!“

Наставио је даље и стигао до свог шатора који је у средини. Са стола је узео стару кутију, коју је зуб времена начео дајући јој тиме већу вредносну тежину. Прстима је прешао преко површине храстовог дрвета, пажљиво отворио и као да је угледао парче неба. Потеглао је руком за садржајем али га зауставише речи.

„Јел слободно?“

Зашумео је познат глас Васа Чарапића, секући тишину и дубоке, тешке мисли. Ретко ко је смео да га узнемирава и улази ненајављен у шатор.

„Јесте, јесте, слободно као што ће бити и наша Земља.“

Пробуди се знатижеља код Васа, док је гледао кутију коју склања Вожд. На њој је био великомученик који је копљем пробадао аждаху. Изнад коњаника су били арханђели.

„Извините ако вас прекидам, да ли је у кутији мапа ратовања?“ Карађорђево поглед је био оштрији од јатагана, и гладни вук зазире од таквих продорних очију.

„Није битно оно што је у кутији, већ оно што носимо у грудима и од чега смо исковани, од страха и покорности или храбрости и части.“

„Али Вама је битно и оно што је у кутији.“

„Мени је битно да одбравам свој народ а не да ме неко испитује! Зар сам ја осуђеник!?“ Плаховит, већ је зграбио своје леденице. Васа је увидео да је ђаво однео шалу, а да ће Црни Ђорђе њему однети живот.

„Нисте, опростите, нисам мислио...“

„Видим ја да ти ниси мислио.“ Прекинуо га је грубо.

„Него да ја тебе питам какав нам је род?“

„Артиљерија је спремна по Вашој наредби.“

„Одлично, чујем да има преко четрдесет хиљада Турака који крећу на нас, да ли те то плаши?“

Ово питање као да је притисло груди Васе Чарапића.

„Мене то радује.“

„Радује?“

„Да, овог пута моје презиме у чарапама неће однети новац, већ њихове утробе! Што их има више, пуније ће чарапе бити.“

„Паметно збориш.“

„Прича се да је Наполеон послао своје официре.“

„И ја сам тако чуо.“ Рече равно Петровић.

„Него да ли је истина да Лука Лазаревић има коња са зеленом-белом гривом? Да такав коњ има снагу попут волова а бржи је од муње небеске?“ Карађорђе му је стави руку на раме.

„Ускоро добри мој, сазнаћемо и како изгледа чувени коњ и како крваре Француски официри.“

Изашао је и стао на мали брежуљак, највиши део шанца. Став искусног капетана брода који зна да укроти олује. Небо се разданило, са појавом модре зоре, зачули су се турски добошари. Осврнуо се и погледао своју војску. На лицима им је видео одлучност и одважност. То више нису били људи већ змајеви и вукови. Ваздух је затреперио, под налетом хладног ветра и који је шапнуо великом војсковођи да бој може да почне.

„Којекуде шта ради Ђорђе?“ Хладно је прозборио Вожд.

„Нисам Вас разумео.“

„Шта ради Свети Ђорђе?“

„Убија аждаху.“

„Тако је...“ Извукао је две кубуре. „Црни Ђорђе, данас... одсећи ће јој главу.“

Кренуо је јуриш турске коњице, српска војска је била мирна и притајена. Оно што коњица није очекивала је поље пуно замки. Наишли су на „вучје јаме“ и коњи су почели да се претурају и падају као снопље. Замке су биле постављене тако да буду на ватреном домету. На знак Карађорђа пушчана паљба је кренула да их обасипа као јака киша. Приморани су на кратко повлачење. Скупљају пешадију и сада заједно јуришају, овај пут успевају да дођу до шанца. Али на оштрим кољима велики број војника оставља своје животе. Стамена српска одбрана опет одбија напад и у тоталном расстројству турска војска са много мањим бројем војника повлаче се.

„Дошли сте до нове Пиротске тврђаве! Овде са нама је Стефан Мусић, упамтите то, разбојничке бесне псине!“

Ветар расу ове речи по крвавом пољу.. Али Карађорђе зна да ово није крај. Са друге стране Турски морал је био сломен. Сулејман паша шаље хоце и дервише да цитирају делове курана и тиме охрабре војску.

„Зар не знају да Бог нема везе са овом крвљу.“

„Не знају господару.“ Настави Милан Обреновић.

„Не знају ни да им све силе света неће помоћи.“

„Обећано им је да ко умре за Алаха, добије вечно блаженство.“

„Логинуће овде свакако, а блаженство је њихово пуно грехова, рече одлучно Милан.“

„Постараћемо се да сви оду код њиховог Алаха, па да му објасне зашто су правили ове зулуме на туђој земљи.“

„Јунаци! Будите јаки као до сада, уследиће најјачи удар. Предводиће их Мехмед – бег Куленовић, чувени Кулин Капетан. Држите се моје речи, будите сложни, храбри и наша победа је сигурна!“

Био је у праву, уследио је најјачи удар.

Карађорђе пуца са обе кубуре истовремено, храбар и смирен ни један пуцањ није узалудан. Непријатељи падају покошени један за другим као трава под оштром косом. Дошло је време за борбу прса у прса. Отворио је тешку капију и кренуо са својом пешадијом. Свежа крв сливала се са јатагана. Силовито замахајући падала је турска пешадија око њега. Гинуло се са обе стране, али у очима мртвих српских војника огледало се небо. Борба је била жестока, и без милости. Турци су нападали све јаче, отпор је почео да слаби. У том тренутку видео је на голом небу птицу, учини му се да је то сиви соко.

„Сада!“ Заурла Карађорђе, кратком, гласном наредбом која се уздизала високо све до птице. Огласили су се два узастопна пуцња из топа. У вртлогу смрти и несносне буке, завладала је тишина. Српска коњица је излетела из густе шуме, копита су ударала снажно и као да је добош одјекивао у турским ушима. Нису могли да поверују сопственим очима које су се одједном испуниле страхом. Били су надамак победе, а сада коњица смрти јуриша право ка њима. Генијалност великог војсковође, брилијантна војна тактика растура непријатељску војску. Коњица се дели на две групе, једну је предводио Лука Лазаревић а другу Матија Прота Ненадовић. Лука је кренуо ка шанцу а Матеја према турској артиљерији. Тобци је су остале затечене, српска коњица је брзо и лако растурила пометену војску. Лука је наставио жестоко да се бори предводећи своје људе. Турци угледаше белог коња, са зеленом белом гривом, бржи од ветра, лепшег од Ладе. Јуришао је силовито право на изненађену, растројену војску. Небо су парали крици немоћних Турака. Вожд је био неумољив, сваки опален барут погађао је месо, а кост пуцала као сува грана. У

руци вожда јатаган је био оштрији од било ког гладијуса или катане. Након дуге борбе, уследио је тежак пораз Турске војске, ожиљак који ће их пећи док Сунце сија. Са друге стране велика, изванредна победа Србије, која опет показује да слобода и част немају цену.

Ђорђе је ћутке гледао испред себе.

„Вожде.“ Дозва га Лука.

„Кажи добри мој мегданџијо, деснице моја! Оста тело и сабља великог Кулин капетана.“

„Није он неки велики капетан.“

„Остадоше и твоје ране.“

„Ни оне нису велике.“ Ретко се смејао војсковођа, овај пут му осмех прекри лице.

„Шта то гледаш добри Ђорђе?“

„Гледам Мишарско брдо.“

„И шта видиш?“

„Видим змаја.“

„Змаја?“

„Тако је. Да ли га ти видиш?“

„Кад мало боље погледах... видим. Али где су му крила?“

Лице Вожда опет поста озбиљно.

„Ми смо змајева крила.“

О ПИСЦУ

Милан Пенезић је рођен 24. априла 1991. године у Пожаревцу, одрастао је у Љубичеву.

Од основне школе пише песме и приче.

Издао је књигу „Књига Времена“ збирку поезије и прозе. Издавачка куће КОС - Књижевна омладина Србије

Прича из живота – Мирко Симов Бјелајац

ПРОЗОР

Смрзнуте небеске сузе промицале су поред испуцалих прозорских стакала и пропадале у празан простор између подрумских врата и делова урушеног трулог плота плетеног врбовим прућем. Гледао је у њих док плешући нестварни плес на хладном северцу лепршају и мистичном белином прекривају осушену траву израслу између камених коцки калдрме.

Видео је и како белом прашином затрпавају опало лишће са старе брезе и како клизе низ иглице столетног бора просипајући прегршти сребра по његовим шишаркама. Видео је како при додиру са замагљеним стаклом нестају, како постају капи.

Како их напрсло стакло дели у две капи, и нове две...

Како наједном постају сузе које се котрљају низ старо и наборано лице зарасло у дугу, седу и замршену браду.

Како на врховима његових бледих и дрхтавих прстију бивају бројаница учворена перлама од суза и бола.

Кроз накривљени рам прозора са три окна, из чијих крајева вире преостали делови зарђалих ексера, видео је он вечерас парчад разбијене кристалне чаше пуне црног вина која лете по белим мермером обложеним плочама и како се одбијају од ивице фонтане на тераси хотела.

Видео је и њу како одлази заувек. Видео је и отиске њених белих ципела са штиклом по разливеном црном вину.

Празним погледом, негде у делу полуиспијене чаше где се ствара слика у огледалу, угледао је и себе за столом поред светло зелене металне ограде како пијан зури у оголене гране жалосне врбе поред моста на Лиму.

Док је у беличастим колутовима избацавао дувански дим из плућа, осетио је како му хук водених таласа бесомучно котрља сећања низ стрмо корито, како му се мисли расипају преко зелено жутих камених плоча, нестају у води и ноћи, израњају на површину, како их осветљава светлост уличних светиљки...

Како се мешају се са прошлошћу, постају звездана прашина, нестају.

Како постају жеља.

Две сузе из његових мутних исплаканих очију, скотрљаше се низ лице. На тренутак видео је и како, док на врелом илинденском сунцу загрљени седе поред обале неукротивог планинског горштака, хладна и брза вода јури, прескаче, ври, и како у воденој површини изнад таласа сучеви зраци сликају дугу.

Хаос у глави, туга у најави...

И поново испијена пуна чаша црног вина и празан поглед кроз прозор.

Поглед у мрклу ноћ.

И поново пуна чаша вина у руци.

Наравно и цигарета. Дрина без филтера.

И безброј безуспешних покушаја да исту стави у муштиклу све споријим покретима полузгрчених прстију пожутелим од дуванског дима и никотина.

Док му је однекуда нека силна врућина надирала у главу дрхтавом руком принесе чашу сувим и испуцалим уснама.

Тешке главе, разнетих жеља и мисли, оронули ста-рац са тешким напором ослони остатак свести и живота на дрвени штап.

Празним и одсутним погледом настави да зури у напрсло стакло.

Испијајући последње капи вина са дна чаше, тра-гао је за нечитким, избледелим и сапраним словима на крајевима старе пожутеле новинске хартије. Словима, пи-саним перницом и плавим мастилом.

Сипајући дрхтавом руком остатак вина из бокала у стаклену чашу, видео је како се и последња слова оро-шена сузама сливају на патос.

Тупим и празним погледом гледао је како нестаје његова животна прича забиљежена вечерас бледом и сла-башном руком.

Видео је и како сузе односе његове речи. У неповрат.
Не сећа се, које.

Узалуд је покушавао да их пронађе.

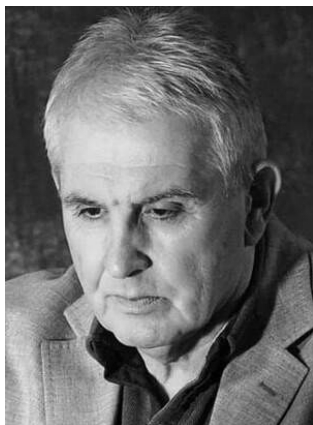
Да се коначно сучи са њима.

Доле, испод астала са расклиманим ногама.

Трагао је за својом животном причом беспомоћно лежећи на расушеним дрвеним подницама у чврстом загрљају са карираним стољнаком натопљеним црним вином, комадима стакла разбијене и просуте чаше, пепе-лом и опушцима цигарета из срушене и преврнуте пепе-љаре.

О ПИСЦУ

и ради у Сиригу

Мирко Симов Бјелајац рођен је 25. фебруара 1957. године у Колашину. Средњу машинску школу завршио је у Иванграду. Студије цивилне заштите у Новом Саду.

Радио у Иванграду, Србобрану, Новом Саду и Сиригу..

Поштује и воли писану реч и добру фотографију.

Данас, као пензионер живи

Иза сна – Борислав Батин

ТАКСИ СТАНИЦА

Бити београдски таксиста је за мене увек била привилегија. Толико се у мени накупило прича са београдског асвалта да бих вам могао приповедати годинама. Они прави београдски таксисти, који никада своје муштерије нису мували, наплаћујући им по некој другој тарифи или их возили дужим путањама, да, ти таксисти, београдски шмекери имају своја неписана правила и неку своју професионалну етику, да никада не причају интимне приче о својим муштеријама, баш као што психијатри или свештеници не причају о исповестима својих пацијената или пароксијана.

И ако ме питате коју вам причу никада не бих испричао то је баш ова прича о једној балерини.

Сада ћете ми ви замерити и оптужити ме да нисам ни мало професионалан, да не припадам кодексу управо поменутих београдских таксиста-шмекера, е сада, како се извући жив и испричати вам ту причу, па тако што ви који читате ову моју причу, мене можете пронаћи на једном београдском гробљу, а нећу вам рећи на ком се гробљу и на којој парцели налази мој гроб, а овај текст једне моје животне приче је дат овом мом пријатељу, тај мој пријатељ је под заклетвом обећао да коверат с мојом причом, неће отворити све док сам жив, те да ће је објавити под његовим именом, тек после моје смрти.

Декле...причу вам управо прича мртав човек.

Кишни прохладни октобар касно вече. Возим Француском улицом и крај Народног позоришта, зауставља ме

једна девојка. Рекла је само да је возим за Земун, до Главне улице, те ће ми рећи у коју улицу да скренем, јер не зна тачан назив те улице у којој је тек пре неки дан изнајмила стан.

Брзо сам стигао у Земун и када сам био у Главној улици, погледам на ретровизор, ње нема, упитих је у коју улицу треба скренути, она ћути, окретох главу и видех да је заспала, да лежи и спава на задњем седишту. Скретох у прву улицу десно. Изашао сам из таксија, отворио задња врата и седох поред њених ногу. Видим изула је ципеле, кроз најлон чарапе назиру се крвави завоји на прстима, помислих одмах да је балерина. Померила стопала и ставила их у моје крило, утом се и пробудила, подигла главу и упитала ме где смо. Рекох јој да смо у Земуну, те да ли може рећи где ћемо сада.

- Знате, са мога прозора у поткровљу видим Гардошку кулу.

- Да није то Гардошка улица? Упитих је

- Биће да је та, молим вас возите тамо.

Ја сам несвесно почео да јој масирам стопало.

- Ах...када бисте знали како ми то прија. Ах...тако сам уморна.

Одвезао сам је у Гардошку улицу, показала ми је кућу у којој станује. Изашао сам из таксија, отворио јој врата, она је изашла и на првом кораку ухватила се за моје раме и изгубила свест. Држала је у руци кључ од куће, а око рамена јој је висио мали ранац. Држао сам је у наручју, капија дворишта је била отворена, откључао сам врата од куће. Када сам ушао у кућу у ходнику ми је пришао уплашени старац, власник куће и показао на степениште поткровља.

Рекао сам му да позиве хитну помоћ. Она се за тренутак пробудила и замолила ме да је само однесем у њену

собицу, те да нема потребе да зовемо хитну помоћ јер јој је већ мало боље.

Однео сам је у собу, сместио на кревет. Ушао сам у купатило, поквасио пешкир, улио чашу воде, сео поред ње, умио је, дао јој воду и на главу јој ставио пешкир, пољубивши је у чело.

- Много вам хвала, тако сте добри, Јесам ли вам платила возњу? Потврдно сам јој климнуо главом.

- А волите ли ви балет? Гледате ли балет?

Нисам јој рекао да никада нисам гледао балет, а нисам хтео да је слажем, већ само рекох:

- Волим балет али га никада нисам гледао у позоришту.

- Ево даћу вам две карте. Сутра је премијера "Жизеле" у новој сезони, па изволите доћи.

Отишао сам, оставио је у њеној собици из које се са њеног прозора види Гардош кула.

Наравно, сутра увече сам отишао у позориште. Једва сам умилостивио млађу сестру да пође са мном, морао сам да јој обећам да ћу јој купити ципеле.

Моја балерина није била Жизела, играла је једну од вила, нисам све то много разумео, знам само да је као и увек, ту нека трагична љубав; гледао сам само у њу, имао сам осећај да и она мене гледа иако сам био високо на галерији. После представе, испратио сам сестру, убацио је у први такси колеге са такси станице пред позориштем, а ја у мом таксију, чекао њу, моју балерину да изађе из позоришта. Када је изашла, кренуо сам к њој, махнувши јој руком, она је кренула к мени; у том тренутку зауставио се пред њом црни ауди и из њега узашао набилдовани момак, кога сам одмах препознао, био је то један од жестоких момака с београдског асвалта; ухватио ју је за руку, опалио јој шамар и повукао ка свом аутомобилу.

Ја сам потрчао к њему и повикао:

- Зашто шамараш ту девојку барабо једна.

Битанга је пустио девојчину руку, пришао ми и ударио ме главом у лице, пао сам, наставио је да ме шутира, колеге су притрчале, извадио је нож и запретио им, гурнуо је девојку у аутомобил и великом брзином кренуо ка Калемегдану.

Прошло је неколико месеци од тога догађаја, ја сам наставио да дежурам на такси станици крај позоришта, све надајући се да ћу је опет видети, распитао сам се у позоришту за њу и сазнао како се зове. Рекли су ми да је на боловању; да је уганула ногу или да јој је пукла тетива на пети, не сећам се тачно сада, углавном, нешто од тога. Тако да сам следећег дана отишао у Земун у Гардошеву улицу да је потражим у њеној малој собици с погледом на Гардош кулу.

Изненадила се када ме је видела, извињавала ми се, плакала је.

- Ви сте тако добра особа, тако ми је жао што сте због мене добили батине од оног скота.

Испричала ми је како не може да раскине с њим, да је малтретира, бије, прети да ако га остави, да ће се осветити и њој и њеној породици у Херцег Новом, одакле је родом. Сатима ми је причала шта јој све ради, како је понижава, а уједно ме је и молила да не предузимам ништа и да не обавештавам полицију.

Пољубила ме је нежно. Тог дана смо водили љубав. Био сам после тога решен да учиним нешто за њу и нашу љубав.

Распитао сам се преко својих колега о том криминалцу, где станује, куда се креће. Сазнао сам све о њему и данима га пратио. Набавио сам и пиштољ преко неких мојих далеких рођака, муслимана из Босне, пиштољ је био део ратног плена.

И једне вечери убио сам га док је излазио пијан са сплава на Сави у Блоку 45. После неколико дана отишао сам у њен стан у Гардошевој.

Поново је била уплакана и сва у црнини.

Покушао сам да је загрлим и пољубим. Одгурнула ме је свом снагом и вриснула.

- Знам ти си га убио, ти идиоте један, признај да си га убио, закуни ми се да ниси.

- Да, убио сам тог скота који те је малтретирао, убио сам га, сада си слободна.

- Па шта си очекивао да ћу бити с тобом, ма ко си ти шоферчино једна, шта си умислио, па зар да и мене умешаш у његово убиство, полиција ако сазна, бићу и ја оптужена. Да се ниси усудио да више долазиш, па која сам ја будала да спавам с тобом, гадиш ми се, гадиш, па ја сам га волела, волела сам га разумеш ти то идиоте један, нећу више да те видим губи се и ћути, ћути ником не причај никада о овоме, а нећу ни ја...одлази из мога живота заувек...

Отишао сам, оставио је уплакану. Више никада нисам стајао својим таксијем, на такси станици код позоришта, само по некад скривен, мало даље од такси станице; изађем и чекам да је видим како излази из позоришта и узима такси са станице крај позоришта.

Када је на репертоару: "Жизела" не пропуштам представе, далеко са галерије посматрам је и плачем.

Сада све знам о балету, балет ми је живот у коме сам ја Алберт, кога је Мирта осудио да игра на Жизелином гробу до смрти, губим снагу, падам, осећам дах смрти, али Жизелин дух поново заигра преда мном, дах вечне љубави ми враћа снагу, устајем и спасен сам смрти.

Ето, то је та прича једног обичног београдског таксисте, шмекера заветованог на ћутање до гроба.

Рећи ћу само још то:

На моме гробу видећете на споменику исклесану балерину, Жизелу.
Збогом...

ПРИБОЈАЦ ВИШЊИЋ

Људи воле да причају своје снове.
Ја припадам оним људима који никада ништа не сањају.

Одрастао сам у дому за незбринуту децу, нисам никада сазнао ко су ми родитељи. Нашла су ме деца на Старој Карабурми испод стадиона ОФК Београда, у кутији од ципела у шипражју поред старе апотеке, где се као кроз прашуму једва може проћи из Вишњичке улице, преко тог малог зараслог брдашца до Прибојске улице. Деца су ме однела у оближњу деčју болницу код Богословије. Тако сам и добио име, по тим улицама зовем се: Прибојац Вишњић.

Радим као чувар у затвору. Беше то давно док сам још био млад и тек се запослио као затворски чувар, једнога јутра један старији затвореник испричао ми је свој сан.

Како је он причао тај свој сан слушао сам га и могао сам да визуализујем у потпуности тај сан, као да га ја у том тренутку сањам, онда је он прекинуо са причом, рекавши да се више не сећа тачно шта је даље било, а ја сам наставио да причам тај његов заборављени део, он је одушевљено све потврђивао, уверавајући ме да се баш управо тако све дешавало. И ето, тако је све то почело. Од тада свакога јутра ухватим по неки сан од неког затвореника, који би желели да ми испричају свој сан. Постао сам временом зависан од њихових снова, не ретко пута сам их запиткивао, како су спавали, шта су сањали, некада су радо причали, некада нисам могао да добијем тај њихов сан, све док им нисам

почео тумачити те њихове снове, да им говорим шта ће им се догодити, стићи ће им писмо, телефонски разговор, ко ће им доћи у посету, шта се дешава с њиховим породицама, и све тако им описујући шта раде сви ти људи до којих им је стало ван зидина овог затвора. Чак и када нису могли да се сете свога сна, довољно ми је било да само затворе очи, покушавајући да се сете, а ја сам им причао шта су те ноћи сањали. Мени све то није било ништа необично, све док се није прочуло о мојим моћима, испрва међу затвореницима кружила је прича, о мојој чудној моћи читања њихових снова, а онда гласине су дошле и до мојих колега па и до управника затвора, који ме је једнога дана позвао да уз присуство и затворског психолога испричам им шта се то дешава између мене и затвореника.

Управнику затвора испричао сам све о мом интересовању за туђе снове и мојој моћи да визуализујем и уживим се у туђе снове, баш као да их и сам сањам.

Са неверицом су ме посматрали, ту управник са осмехом кроз шалу, затражи да га подсетим шта је те ноћи сањао.

Рече ми само да је те ноћи сањао, како се налази у неком велнес центру, улази у сауну, наравно није био сам у тој сауни, али се не сећа даље шта је било, на то ја настављам његов сан и описујем му његов однос са неком Маријом, масерком из велнес центра, коју је ту упознао и причам о њиховом одласку после сауне у масажну собу...на то ме он поцрвеневши прекида, потврђујући да је све истина, те да је заиста сањао такав сан. Наравно, нисам испричао да Марија није масерка, већ масер по имену Марио и прећутах све о хомосексуалном искуству у том његовом сну. Затворски психолог ме упита да ли сам можда читао роман Милорада Павића: "Хазарски речник" у коме Павић говори о Хазарима ловцима на снове, односно о људима који су могли

да улазе у туђе снове, све је то повезано са шаманизмом, говорио је о коришћењу руна помоћу којих су шамани улазили у туђе снове, тако да сам после овог састанка почео да трагам и читам све што сам могао пронаћи о ловцима на снове.

Наш се разговор завршио тако што је управник предложио да сва моја искуства са сновима затвореника уписујем у дневник и да им достављам извештаје редовно о томе, са тим се сложио, нагласивши изузетну важност тог дневника и затворски психолог.

Тако сам почео да редовно достављам дневне извештаје о сновима затвореника управнику затвора, нисам улазио у то какву су корист могли имати од тога, вероватно је затворски психолог на свој начин тумачио све то али нећу вас даље замарати о томе, већ ћу вам испричати један догађај који ми је променио судбину.

Наиме...у затвору је био извесни затвореник, коме сам редовно уплаћивао лото тикете; он је био залуђеник, рођени коцкар, опседнут лото системима и статистиком бројева, наравно није баш био миљеник среће и ретко када је имао више од пет погодака, упркос читавој његовој науци, математичке комбинаторике и читавом низу невероватних фактора познатом само њему, који имају утицај на фактор тренутка у којима ће се појавити његов добитни систем комбинаторике.

Ја сам редовно свакога јутра разговарао о његовом сну, све очекујући да ће се у неком његовом сну појавити та добитна комбинација.

Тако се и догодило, да је те ноћи сањао да је добио на лотоу играјући на бројеве: 4, 13, 23, 26, 27, 33 и и и, седмог броја није могао да се сети. Ја сам видео да је у сну сањао и број 17, међутим нисам хтео да му кажем тај број, већ сам му рекао, наставивши његов прекинути низ с бројем 38.

Дао ми је да уплатим његов системски тикет са комбинацијама поменутих бројева, уплатио сам и дао му тикет, међутим за себе сам уплатио тикет само са једном комбинацијом бројева: 4, 13, 17, 23, 26, 27 и 33. И као што већ можете да претпостављате, он је добио кроз његову комбинацију, све у свему износ у вредности око пет хиљада евра, док сам ја био тада једини анонимни добитник премије на лотоу у износу од око три милиона евра.

Затвореник, наш пасионирани играч лотоа, кога ћемо овде назвати: Ненад, када сам га јутро после извлачења лотоа посетио у његовој затворској ћелији, раздрагано ме је дочекао, рекавши ми да је његов системски листић прошао и да свеукупно има добитак нешто више од пет хиљада евра, те да само жали што није добио седмицу јер је добитак износио око три милиона евра, за тренутак се уозбиљи и подозриво ме погледао, питајући ме, како је могуће да га је сан преварио за само један број, који је он заборавио, а да сам му ја рекао да је то био број 38. Рекох му да сам заиста видео тај број у његовом сну, те да је могуће да његово несвесно биће можда и није желело да добије главну премију, јер чудни су путеви наше судбине, ко зна зашто је то добро, можда то његово несвесно биће предосећало да ако добије главну премију, десиће му се велика несрећа и упутити га ван његовог судбинског тока времена. Ма, налупао сам се за све паре, покушавајући да га некако убедим да је тај број заиста сањао. Он ми је пружио свој добитни листић и замолио ме да га однесем његовој вереници Невени, дао ми је адресу на којој је становала.

Невену сам познавао, долазила му је редовно у посету, забављали су се још из ђачких дана, требали су да се венчају чим он изађе из затвора.

Отишао сам до ње. Невена је била прелепа девојка, имала је колико и он тридесет и три године, била је висока,

плаве, таласасте дуге косе, грађена као манекенка, зелених очију, широког раздраганог осмеха на сензуалним пуним руменим уснама, радила је у неком фризерском салону. Лепо ме је примила, обрадовала се добитку на лотоу, раздрагано ме је загрлила и пољубила у образе. Не могу, а да не кажем да сам се веома лоше осећао, хтедох да јој тада све признам и кажем да је главна премија код мене, али ипак не рекох јој ништа, а морам признати да сам веома завидео Ненаду, Невена ми се још и онда када сам је први пут видео, када је дошла у посету Ненаду веома допадала и често сам маштао о њој. Она ми је у мојим маштањима често надоместила недостатак снова. Сањао сам је, да тако кажем: будан. О себи немам много тога интересантног да кажем, као што можете закључити, живим сам, никада се нисам женио, жене су ме напуштале брзо, имам четрдесет и пет година, изгледам прилично одбојно, средње висине, дебелушкаст, проћелав, ситних црних очију, неразговорног пискавог говора, са неправилним, избаченим, огромним зубима на дебелим, сувим, испуцалим уснама, имам утисак да ме људи избегавају као да имам непријатан задах из уста, закључио сам по томе: што људи када им се унесем у лице, намрштено окрећу главу од мене.

И прође неко време, подигнем ја новац који сам добио на лотоу, односно пребаце ми на мој рачун у банци и чекам повољан тренутак када ћу напустити посао затворског чувара.

У међувремену приметим да Невена не долази у посету Ненаду. Он ми се жали и сумња да је нашла некога и оставила га или је отпутовала код неке своје тетке у Француску, искористила онај његов добитак на лотоу, можда је отворила свој салон у неком другом граду, углавном сви његови пријатељи и родбина не знају ништа о њој, никоме

се није јављала, а ето њему је остало још шест месеци затвора, а када изађе рашчистиће све с њом.

Убрзо потом сам и ја напуство службу, полако сам трoшкарисао и планирао шта ћу да урадим с новцем.

Намеравао сам да купим кућу на црногоском приморју и да се бавим туризмом.

Пробудим ти се једно јутро као у неком трансу, бунилу, утрипујем да идем на посао и дођем ти до капије затвора, наравно био сам потпуно свестан да не радим више као чувар али неки ме ђаво вуче до тамо, вратим ти се ја кући, не прође ни сат времена, неко ми звони на вратима. Отворим...кад оно Невена сва уплакана, баци ми се у загрљај.

Каже била је код Ненада у затвору, претио јој је, називао је курвом, тражи натраг својих пет хиљада евра и да ће је убити кад изађе из затвора, а када је излазила видела ме је и пратила до куће, те ето двоумила се, обилазила око мога стана, те ето, ипак решила да сврати, да се посаветује са мном шта да ради, јер нема никога да је заштити ако Ненад стварно покуша да јој науди, јер је она новац позајмила неком свом рођаку који не може да јој га врати.

И тако утешим ти ја ту њу, после тога, мало, по мало зближисмо се, виђали смо се свакодневно, разви се и љубав међу нама, пресели се она код мене, ја јој испричам шта намеравам и тако ми се и венчасмо. Остварих свој сан, купих и преуредих стару кућу у Херцег Новом; све то обависмо у неких три месеца и ево дође и лето. На крају јој и признадох да сам добио премију на лотоу, наравно нисам јој рекао за Ненадов сан и на који начин сам добио три милиона евра. Углавном коначно сам и ја нашао своју срећу и свој никада не сањани сан. Само ме је још тиштала жеља да осетим свој сопствени сан.

Јутро је август месец, данас ћемо имати прве госте у нашем пансиону, пресрећни смо, најавио нам се преко интернета наш први гост, неки младић чудног имена: Семјуел Коен.

Звоно на улазним вратима нашег пансиона, Невена хита да отвори врата и дочека првог госта. Улази Невена у предсобље у мали фоаје нашег пансиона, за њим Семјуел Коен, односно препознајем мог бившег затвореника Ненада.

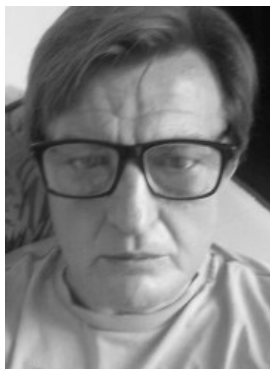
Ненад извлачи пиштољ и без речи пуца у мене...

Коначно мој сан...

У фоајеу цариградског хотела ја сам доктор Маује, прилази ми собарица, односно хазарска принцеза Атех са пиштољем и пуца у мене, за тренутак будим се из сна и видим: Невена и Ненад се љубе, склапам заувек очи и трагам за сновима, коначно ослобођен, знам ко сам...ја сам хазарски ловац на снове.

Чекајте ме појавићу се, некад и у вашем сну... збогом.

О ПИСЦУ

Борислав Батин рођен у Београду 23. децембра 1954. године. По занимању је инжењер машинства. Од ране младости пише поезију и прозу, објављивао је своје текстове у многим штампаним и електронским медијима.

До сада је објавио:

- *Зборник свесновидости* – збирку поезије, есеја и кратких

прича, 2001. године у издању: издавачке куће - Заслон – Шабац.

- *Три дана новембра* - роман у издању исте издавачке куће, издат 2004. године и исте године био у конкуренцији за Нинову награду.

- *Логонаути – сф.* роман издат 2004. године у издавачкој кући »Заслон« и преведен у дигиталном издању на енглески језик и налази се у националним библиотекама САД-еа, Аустралије, Канаде..

Објављивао је своје песме и приче у разним зборницима, књижевним часописима као и интернет информативним сајтовима у региону. Сва његова досадашња издања могу се наћи у електронској форми на разним сајтовима.

У припреми има обимну збирку поезије, као и збирку прича, есеја и афоризама...

Живи у Београду.

Нишка прича – Драган Митић

МАНЕ ФУРИЈА

Читам а не чита ми се. А сам нисам паметан, а морам да се одлучим до сутра ујутру: или да ударим по столу или да их похвалим? Ја тек постао директор, колектив млад, како га поставим тако ће ми сутра и бити. Знам, једино то, да могу да бирам како ћу и шта ћу да сејем а код жетве биће тако како сам... јел'те, посејао. Држим ову брошуру онако овлаш... на пола дремам и повремено ми испада из руку, а нешто не могу да се чуду начудим. Добро, не за ту књигу и тај папир али да су за тај вишегодишњи пројекат потрошили милион! Еј милион... Само за то да стручно објасне и напишу шта је боље: грдња или похвала! Овде пише да похвала води са шездесет седам према тридесет три... А некада су... еј још у деветнаестом веку... у Нишу...

... Отежаше очни капци, жмирим али кроз трепавице и онако кроз далеку неку маглу... назирем, Ниш некад, главна у-лица, чаршија. Дућан до дућана, с чела... иза њих магазе пуне... свега... А чаршија, калдрмисана а чиста, ометена и *с 'ладну воду из тестиче* попрскана, разним светом прошарана. Свако је покушавао да пронађе себе, своју срећу, прави занат или да бар јевтино, за багателу купи нешто и да то што скупље и што пре препрода. Чаршија је имала своја гвоздена правила: напред је пустила само ретко кога а многе је гурнула још ниже него што су били кад су на њу први пут ногом ступили. Људима се обично чинило да је то због тога што или нису довољно имали или нису нешто добро знали. А неки се једноставно

нису снашли. Лако је кад нешто можеш или кад већ нешто умеш и добро разумеш и *оће ти у главу* и онда можеш да се и нечег новог научиш. А шта ако си к'о тај Мане. Шегртовао код једног па код другог па тако редом, код не знам ти ја ког' све газде. И нигде није успео да очува ни *шегртлак* а камоли да у нечему *понапредује*.

Од неуспеха до неуспеха до правог очаја. Снужден, кло-нуо, *дибидуз* несрећан је тако луњао, па нешто по нешто неког послужио, једва за парче хлеба добио. Чаршији то не промакне: одмах надене надимак, који те судбински за њега веже. Дивно чудо је да при том ретко омане. Мане је тако постао: Мане Му-мија. Тешка *фукара*, *акао се по сокаци* и буџаци, стално кри-јући главу у своје скуте, увијен у прње, к'о мумија.

Таквог га је једног јутра, на прагу свог дућана, затекао и мој деда: *чорбација*, газда Јова Буцко. Ни газде нису имале куд', нису могле да *побегну на чаршију*. Деда је био, овако јачи по изгледу— персону човек или како би се то у језику чаршије рекло: *таман, јак у снагу*. Није се деда бунуо, а не би му то ни много помогло. Могао би само да навуче још неку гору спрдњу.

— *Немој ме, немој ме газда!* Већ је по навици закукао Мане и рефлексно, високо подигао обе руке изнад главе, не би ли се заштитио од уобичајених удараца, црним, француским, газдинским штаповима, статусним симболом у оно време.

— *Ама нећу ти ништа, дериште, него макни се само с праг' да могу муштерије да ми улегну у дућан. Иди си са свој' пос'о, нећу те, ваљда, тако по главу ни за шта!?*

— *Ал нема никакав пос'о за мене, газда...*

— *Како бре нема? За сваког, само ко 'оће да ради, увек има се најде неки пос'о!*

– Па онда дај газда, само казуј, ћу скочим одма', само казуј ди... То му је био главни марифетлук, да бар ујутро код овог или оног понешто уради, за кришку 'леба или неку пару. А да би успео да се код неког задржи на дуже, није имао ни идеје, а поштено, није било за то никакве шансе, после толико свакојаких неуспелих покушаја о којима се по чаршији зборило.

– Добро, скочи по вруће мекике за моје калфе и мене, да приштедим шегрта. Ајд' узми, код Јанчу пекара и две за тебе. Еве паре и пази на кусур да ти не буде и најпрво и последњо овој работење куде мене. А утекнеш ли, да знаеш да у цел Ниш за тебе неће више буде место ди ће се скрасиш! Има да те нема!

Знао их је и огуглао на свакојаке претње али у том тренутку их није ни чуо: Мане оваква прилика се не испушта. Па још код Јову, који неје обичан газда, него од они повећи. Сви га знају, ко је! Из његову радњу се износе најпомодерне ципеле, што ги носе и овија горе из Београд. Чувен газда, пази Мане! Цел' месец си се на то геросјтво са голем стра' припремао: да л' смеш да уопште пробаш да седнеш ујутру и на његов басамак или не!

– Па ти већ назад? Кад пре, па ја још шешир на чивилук не обеси!?

– Ја газда то знаем, да скочим, ћу полетим...

И да је то рекао и да није, мој деда Јован за такве ствари имаше око. И осталим калфама је без, практично, иједног погрешног покушаја додељивао послове који су они баш најбоље знали да одраде. И многе је успешно и до крај довео и до мајсторско писмо.

– А би ли ти скочио и до мог кума Узуновића да му однесеш овуј кутију сас нове ципеле?

И тако је почео да добија нове задатке, па нове *дрешке*. да је могао да носи пакете са нарученим ципелама и по виђе-нијим кућама. Још у оно време је тако, мој деда Јован основао некакву брзу пошту за достављање својих производа. Слали су и други своје шегрте да као *амалини* односе понекад бољим муштеријама *на кућу*, али да би ти добио наручену робу тако *одма'*, то је било нешто сасвим ново, невиђено. Понекад је било и смешно: газдарица ушла у дућан и упаковали јој ципеле, до-говорила се *да ги она не сеца, нека ги однесу до њену кућу*... А онда, успут мало застала, да *баци око у неки излог*. А Мане је, далеко испред ње већ долетео и чекао пред *њену капију*. Сада је, са осмехом на лицу, јер је од чаршије добио ново име Мане Фурија, весело говорио, скоро певушећи: *Њене ципеле, пред њојњу кућу, гу претекле, стигле још пред њу!*

Једног дана му мој деда даде у руку неки округли плех, *бајаги не знаје штој ће с тој работи*, налик на неку пару, *а неје пара, нема бројке, само шаре? Блене Мане у тој, саири се, ко у белу тачку на сред' црна врата!?*

— *Еве ти овај крошња и да идеш на Велики пијац, код Тврђаву и да ми гу, за овој, донесеш пуну сас неке воћке. Којо добијеш да добијеш, с'м да крошња буде пуна, препуна!*

Облиле су *грашке сас лед'н зној* јадно чело Манетово: *Саг сем дибидус готов! Сигурно оће газда да ме отера, па с'г само измишља за штој... И, ете, прави си будалу од мене. Ди мож' без праве паре да се голема крошња сас воћке напуни? Леле мене, леле Мане...* Наравно сељаци на пијаци, су му се само ругали и смејали кад је показиво *оној шта има у шаку*. Онако попарен је свратио у повратку и код бакалина што држи воћке испред радње, да испроба срећу и тамо. То му је била последња шанса, а одлетео је *ко из праћку*, умало нису и *пан-дура* за њим *викали*.

– Газда, ја пропао... Нисам успео... Никој за тој не дава ни црљиву шљиву...

– Добро, добро мој Мане... Дај туј крошњу мени а ти сас тој скочи до куде Ђорђе сајцију. Знаш ли де је?

– У центар, куде споменик, што му пун излог са стари сатови? Свија излози си јаз знаем! Једанпут ли сам трчао поред сви њи!

– Јес, и само га питуј: кол'ко би он за овој дал? А ти не смеш да му га даваш, ни за живу главу! Кол'ко год да ти он нудка! Ел' си ме разумеа? Изгубиш ли тој, бери кожу на шиљак!

Летео је Мане и на горе, сав сретан да није изео ћутек, што работу још уније урадео, а још брже, и сав сретан, назад. И стискао је ону пару: Газда рече: тој не пуштај из руку и не га пушчам, таман да ме ебе... И тако је са сву снагу стискао, да му се то усекло у длан, и на кожи се после познавао плавичаст круг све до вечере

– Газда Јово! Газда Јово, еве ти овој, да се раздужим. Не мож да верујеш. Газда Ђорђе сајција полудеја. Да л' тео да ме пробује, шта ли? А дава ми: најпрво петнаес, па двајес, па дваес и пет оне големе паре! Оне, сребрне, нове, све се цакле! Ал му не дадо, ко што ти рече! Леле!

– Е с'г седни малко мој Мане, смири се, по први пут у свој живот, кочи бре малко! Да на тебе газда Јова нешто каже. Виде ли како ништо неси добија за туј пару кад си нудија на разни тамо – неки сељаци. Па ди се сељаци питује за паре? Мамлазу ниједан! А шта ти рече прави мајстор? Кол'ко вреди?

– Па са онолке паре, цела кола би ти напунија и то са шарунке јабукe оне поскупе, миришљаве!

– Е такој је и сас тебе! Ти си тако, да се не лажемо, ко откачено секирче, одлетиш, побрго утекнеш него зајко. Да не мислиш да те газда нешто мрзи. Да ти давам да сечеш ђонови

прсти ће си проредиш, за шивење ниси никакав, а само један-пут на дан да ти врнеш кусур по твој рачун има сви моји дућани да пропадну барабар с мене и сас тебе. Него сутра на собајле, чим скочиш по фруштук и однесеш сомун на газдарицу, да одлетиш у Чаир и да тражиш Стојчу Соколца. Ја сам све већ говорио сас њега. И све до ручак да си там и сам' њега да га слушаш! И да бегаш побрже од своју сенку, не мој да орезилиш и мене и себе.

Тако је Мане отеран на прву вежбу код соколци и тако сваког дана до скорашње прве, па друге, па треће победе у бегању на „*ти Соколски слетови*“. У сећању чујем, како ми то приповеда моја баба Дана:

Догурао после до свецки слет... Како се тад чаршија дичила сас свој Мане! С'г си дол утре гор, такој је сас чаршију. Мог'о је и твој деда да га само чука у главу, а он га фалија за тој што е било за фаљење! У сваког се најде нешто... И на прави пут га истераја. Мог'о е зевзек за цел живот да остане, да га неје твој деда...

А ја све климам главом, а на кварњака проверавам тој њено зборување на интернету и не могу да поверујем својим очима. Па то је било на нивоу светског шампионата у то време. И никад, ни једаред није испустио ону ручку што си додавају кад бегашу. По тој је бил познат! Тој си је једино и знал, тој брго бегање, ама у тој па беше нај, нај! Све то што говори моја баба је тачно и јасно ми је све, само једно није: одакле у мог деду Јована још у оној време тај наука и тој знање вредно цел' милион: да је боље фаљење него карање!

---

¹ Примедба аутора: карање је, по нишки, синоним за свађу и прекораване некога, грђење али је такође и синоним за полни однос, јебање: научно би рекли коитус, само тај израз „коитус“ у Ниш, нити ко употребљава, нити га разуме.

О АУТОРУ ПРИЧЕ

Драган Митић, рођен у Нишу, почео је да објављује литерарне текстове крајем 2019. у двојезичком зборнику „Биће боље“ („Во же“), који је штампан у Љубљани 2019. и који је доживео већ друго издање и такође делимично преведен на македонски.

На конкурс за кратку причу на тему времена је за најбољу изабрана његова кратка прича. На XX међународном конкурс за „Пјесме над пјесмама“ добио је књижевну награду „Најлепши диптих љубавних пјесама“ за 2021. годину и најоригиналнију љубавну песму за 2022 годину. На многим међународним конкурсима освајао је награде и похвале.

УРЕДНИКОВО ЋОШЕ

Нове песме – Анђелко Зблаћански

КАД СВЕТЛОСТ ЗГАСНЕ

Коме ли негде осмех у мислима звони
Кад ноћ сва тамо обоји одаје
Колико даљина у једне очи се склони
Колико ноћ је кратка за све што у њу стаје

Колико се речи прећути, напише, каже
Колико испуни и ускрати својих ил' туђих жеља
С колико кукавичлука се некад уме да лаже
Колико туге стоји у једној капљи весеља

Куда се разбеже сенке кад светлост згасне
Пре неголи тмина ко покров на Земљу падне
Где се изгубе слике некад тако јасне
А сад – у свакој пори бића мутне и јадне

Нико то не зна ил' у страху не сме гласно рећи
Страху од себе – не од сенки, не лажи, ни било чега
А живот цури, пролази: мали ил' онај највећи
И само сећања и дела остају, остају после свега.

ПОТОЊИ ТРЕПТАЈ

Хиљаду осећања у једном само стоје:
Кô у чаури мака скрајнути опијати,

Док капи меда усном таћи тек могу двоје,
Без мисли да ће икад проћи љубавни сати.

Ал' кад хиљаду речи одјекну калдрмом душе:
Кô бат циганских коња у ноћи кад лето зре,
Док цвили виолина и њени тонови гуше
Потоњи трептај. Тад, сред ока сва ватра мре

И хиљаду се мисли само у једној слуте:
Кô кад у мравињаку краљица мати угине.
Немири ума и срца сасвим те располуте
А мрак, узме биће, кô испод пустињске дине.

НЕ СУДИ

Не пружај своје жаоке на погрешне људе
Зариј их у своје мисли испод мождане коре
И не суди другоме пре неголи тебе осуде
За непроспаване ноћи у игри страсти до зоре

Разбиј своје страхове, видиш: исти су кô и греси
У затиљку их чуваш кријући од света и себе
Сав јед, све истине и све лажи из душе истреси
Стани пред изговорену реч што увек грло гребе

Не криви никога за своје несигурне кораке
Већ ступи на трње или на руже слободног ума
Једино тад ћеш сазнати чије су мисли горке
Чије су истине, чије лажи на крају животног друма

ИЗГУБЉЕНИ ТРАГОВИ

Коме још ноћу, сем теби и мени, сунце се рађа
И сваки псећи лавез или крик сове усуд је жив
Кад све су изречене лепоте са животом свађа
Јер није свима дато и у истини не бити крив

Кога још ноћу, сем тебе и мене, чува глуви сат
И свака тишина груди нам боји храброшћу лудом
Кад нас понесе сном и јавом измишљен крилати ат
Да на раскршћу неком далеком сретнемо се чудом

Коме још ноћас, сем нама, на длану мре сваки траг
Траг постојања љубави у процепу година свих
У разлици протока времена кад неко ти је био драг
И оног кад свако у свом болу постане нестварно тих

ЈУТРО С ЊОМ

Јутро је умило сунцем њу и мене
После пробдете ноћи
И много, много прећутаних речи

На прозору обриси лепе жене
Суштина немоћи
Кад ни поглед бол не може да лечи

Само жеља и од година луђа
Умрети пред свитање
Ил' се не будити с њених усана

Не бити свестан моја је ил' туђа
Никад не питати то питање
Кад после ноћи с њом видим зраке дана

ПРЕД ЊЕНИМ ОЧИМА

Широм отворене кô црквене двери
Донесу ми љубав пуну Божјих тајни
Што сваки је трептај топлином измери
И тај сев у њима срећан ил' очајни

Напола склопљене кô с вечери лале
Донесу ми чежњу од земаљске ватре
Што би могле сваки фитиљ да запале
А њих само жудње што све исто снатре

Сасвим затворене кô небо у мраку
Донесу ми талас кô с морске пучине
Што пјано заљуља под капцима ждраку
Да умрем од жеђи због њене топлине

Но кад оне опет широм се отворе
Донесу ми немир и смирај заједно
Што мојим венама кô Дунав жуборе
Тад знам – смрт и самоћа су једно

САДРЖАЈ

УМЕСТО РЕЧИ УРЕДНИКА	5
<i>Свeй и пoезија</i>	5
СЛОВО О СУШТИНИ ПОЕТИКЕ – ДАЈАНА ЛАЗАРЕВИЋ	6
<i>Књижевни пeјзажи сликани чајем</i>	6
ПОЕЗИЈА	11
ДЕСЕТ ПЕСАМА – МИЛЕ ЛИСИЦА	13
<i>Ноћна тишина</i>	13
<i>Она</i>	13
<i>У пpазним рукама</i>	15
<i>Тужна љубавна пeсма</i>	16
<i>До неба љубила</i>	17
<i>Измичеш ми</i>	18
<i>Поред пyшa</i>	19
<i>Треба збунити јесен</i>	20
<i>Срећа се дешава на њеним хаљинама</i>	21
<i>Зар ћеш од сад да будеш пpава</i>	22
<i>О пeснику</i>	23
ДЕВЕТ ПЕСАМА – ЉУБИЦА ЖИКИЋ	24
<i>Скамењени белушак</i>	24
<i>Месечев срп</i>	25
<i>Трајови</i>	25
<i>Сав у сћиху</i>	26
<i>Иза завесе</i>	26
<i>Пећер значи сћена</i>	27
<i>Заведена</i>	28
<i>Чeжња</i>	28
<i>Ошкровење</i>	29
<i>О пeсникињи</i>	29
ОСАМ ПЕСАМА – ТАТЈАНА БИОРАЦ	31
<i>Црвен орај</i>	31
<i>Длан</i>	32
<i>Цак љубави</i>	33
<i>Тишине</i>	34
<i>Од вeшти до несвeшти</i>	34

<i>Нисам</i>	36
<i>Пеши рукав</i>	37
<i>Биће свеіа</i>	37
<i>О јесникињи</i>	39
СЕДАМ ПЕСАМА – ДРАГОШ ПАВИЋ	40
<i>Ирарија</i>	40
<i>Зајрли ме</i>	41
<i>Омнибус живоју</i>	42
<i>Посейіа духовима</i>	43
<i>Ога фрули</i>	45
<i>Помамна раскош</i>	46
<i>Мирис ойоја</i>	47
<i>О јеснику</i>	48
ШЕСТ ПЕСАМА – ЈЕЛЕНА ТРАЈАНОВСКИ СТАНКОВИЋ	49
<i>Пред одлазак</i>	49
<i>Најдуже</i>	50
<i>Беі</i>	51
<i>Занемарени гејіаљи</i>	52
<i>Добри јушеви земаљски</i>	52
<i>Никад више</i>	53
<i>О јесникињи</i>	54
ПЕТ ПЕСАМА – БОЖИЦА ВЕЗМАР.....	55
<i>Пуш до душе</i>	55
<i>Лейшир</i>	56
<i>Можда</i>	56
<i>Месечево око</i>	57
<i>Дар</i>	58
<i>О јесникињи</i>	59
ЧЕТИРИ ПЕСМЕ – СЕНИША МОЗЕТИЋ	60
<i>Само твоје</i>	60
<i>Хіео сам</i>	61
<i>Храбро</i>	62
<i>Гнездо</i>	63
<i>О јеснику</i>	64
КЊИГА ЖИВОТА – ДРАГИЦА БЕКА САВИЋ	65
<i>Librum Vitae</i>	65
<i>Піица руіалица</i>	66
<i>Елеіја</i>	67
<i>Ошавина</i>	68

<i>Мера за љубав</i>	68
<i>О ђесникињи</i>	69
Црни ПАСТИР – ЗОРАН НЕДЕЉКОВИЋ	70
<i>Разјарени бик</i>	70
<i>Црни ђастир</i>	70
<i>Кочија Емили Дикинсон</i>	74
<i>Смртноносна ђесма</i>	75
<i>О ђеснику</i>	78
КЛАСИЧНЕ СТРОФЕ – МИЛИЦА ЈЕФТИЋ.....	79
<i>Часовничар</i>	79
<i>Само бој свира крај</i>	79
<i>Не ђиђај ме зашћо ђе волим</i>	80
<i>О ђесникињи</i>	81
Три ПЕСМЕ – МАРИЈА КОВАЧЕВИЋ.....	82
<i>Кусур</i>	82
<i>Крушка дивљака</i>	83
<i>Берберска сћолица</i>	84
<i>О ђесникињи</i>	85
ДВЕ ПЕСМЕ – НАТАЛИЈА ВОЈМИРОВИЋ.....	86
<i>Зашћо</i>	86
<i>На крају ђућа</i>	86
<i>О ђесникињи</i>	87
Једна ПЕСМА – МАРИНА МИТРОВИЋ	89
<i>Пишем ђесме или ђесме ђишу мене</i>	89
<i>О ђесникињи</i>	90
МОЈ ПУТ И ДРУГЕ ПЕСМЕ – ВАЛЕНТИНА МИЛАЧИЋ.....	91
<i>Пјесме и ђуди</i>	91
<i>Огњишће се брани</i>	91
<i>Између ђвоје и моје ђјесме</i>	92
<i>Не ђојачава се вјећар</i>	92
<i>Ућознала сам мајаковској</i>	93
<i>Поријекло</i>	93
<i>Мој ђућ</i>	94
<i>О ђесникињи</i>	94
ЕСЕЈИ, ОСВРТИ, РЕЦЕНЗИЈЕ.....	97
ЕСЕЈ – ИВАН Е. ПАУНОВИЋ	99
<i>Разоћкривање вамћиризма Михаила Лалића у роману „Лелејска ђора“</i>	99

<i>О ауџору есеја</i>	107
ПРИКАЗ – НЕВЕНА МИЛОСАВЉЕВИЋ	108
<i>Бескрајна моћ поезије</i>	108
<i>О ауџорки приказе</i>	113
ПОСВЕТА – ДАЈАНА ЛАЗАРЕВИЋ	115
<i>Нова српска реч – Чароџа</i>	115
<i>О ауџорки</i>	118
ЛИРСКИ ЗАПИС – ЗОРАН МИЛОШЕВИЋ	119
<i>Мој сусрећ са Прејодобним Серафимом (Саровским)</i>	119
<i>О ауџору</i>	124
ПРОЗА	125
ДВЕ ПРИЛЕ – ДРАГАН ВРАЊЕШ	127
<i>Високи врхови Кавказа</i>	127
<i>Дан када сам ујознао Цима Морисона</i>	131
<i>О њисцу</i>	147
ПРИЧА – МИЛАН ПЕНЕЗИЋ	148
<i>Змајева крила</i>	148
<i>О њисцу</i>	154
ПРИЧА ИЗ ЖИВОТА – МИРКО СИМОВ БЈЕЛАЈАЦ	155
<i>Прозор</i>	155
<i>О њисцу</i>	158
ИЗА СНА – БОРИСЛАВ БАТИН	159
<i>Такси сџаница</i>	159
<i>Прибојац Вишњић</i>	164
<i>О њисцу</i>	170
НИШКА ПРИЧА – ДРАГАН МИТИЋ	172
<i>Мане Фурија</i>	172
<i>О ауџору њриче</i>	178
УРЕДНИКОВО ЂОШЕ	179
НОВЕ ПЕСМЕ – АЊЂЕЛКО ЗАБЛАЃАНСКИ	180
<i>Кад свејлосћ зјасне</i>	180
<i>Појшоњи џрејџај</i>	180
<i>Не суди</i>	181
<i>Изјубљени џрајови</i>	182
<i>Јуџро с њом</i>	182
<i>Пред њеним очима</i>	183

Упутство за сараднике *Суштине поетике* (www.knjizevnicasopis.com)

1. Своје радове шаљите у једном ворд документу, на А4 формату и маргинама по дифолту, писане ћирилицом или латиницом са употребом словних знакова ђ, ж, ч, ћ, ш. Све радове доставити писане фонтом Times New Roman, величина фонта 12, проред 1, 5. У противном радови неће бити узети у разматрање.

2. Мејл за ваше радове: sustinaroetike@hotmail.com

3. У тексту обавезно ставите своје име, годину рођења, своју мејл адресу, адресу становања и краћу биографију писану у трећем лицу једнине. Пожељна је и фотографија.

4. Документ обавезно означите својим именом и формом текста који шаљете (песме, прича, афоризми, есеј, осврт, критика...)

5. Прозне радове слати у формату до 14.000 карактера укупно, величина фонта 12 и проред 1, 5.

6. Конкурс је отворен током целе године.

7. Рукописе не враћамо, а необјављене радове не чувамо и не носимо никакву одговорност за њих.

8. Плаћање ауторских хонорара ни ауторски примерак штампаног издања нису предвиђени Правилником овог часописа: www.knjizevnicasopis.com/pravilnik

9. Часопис се може купити једино код издавача по цени 750 РСД по примерку. Средства можете уплатити на рачун Анђелко Заблаћански, Милана Неделковића 40, Глушци. Број рачуна 200–0000125047289–29, код банке Поштанска штедионица. Доказ о уплати доставити на горе наведену мејл адресу.

10. Штампано издање часописа не шаљемо ван Србије.

ЦИП – Каталогизација у публикацији
Народна библиотека Србије, Београд

82

СУШТИНА поетике : часопис за књижевност / главни и одговорни уредник Анђелко Заблаћански. – [Штампано изд.]. – Год. 5, бр. 56/57 (2018)– . – Глушци : Удружење поетских стваралаца, 2018– (Београд : Pharma Lab). – 21 cm

Доступно и на: www.knjizevnicasopis.com/. – Тромесечно.
– Преузима нумерацију од електронског издања. –
Друго издање на другом медијуму: Суштина поетике
(Online) = ISSN 2334– 9417
ISSN 2620– 0988 = Суштина поетике (Штампано изд.)
COBISS.SR– ID 267264012